

HARUN YAHYA CEP KİTAPLARI SERİSİ .27.

TÜRK'ÜN ŞANLI TARİHİ

الله
رسول
محمد

HARUN YAHYA

Türk milleti, tarih boyunca kurduğu 16 güçlü devletin yönetiminde gösterdiği üstün kabiliyetle tüm dünya milletlerine örnek olmuştur. Bunun en önemli nedeni ise hakimiyeti altında yaşayan farklı etnik kökene mensup toplulukları, her birinin dil ve din farklılıklarına saygı göstererek, barış, huzur ve güvenlik içerisinde, asırlar boyunca bir arada yaşatma becerisini göstermesidir.

Adriyatik'ten Çin Seddi'ne kadar dünyanın en karışık ve en hassas bölgesini asırlar boyunca hakimiyeti altında tutan güç, Türk Milleti'nin özünde varolan ve Türklerin İslam'ı kabul etmesiyle birlikte asıl kimliğini bulan ahlak anlayışıdır. Kuran'da emredilen bu ahlakın başlıca özellikleri, dürüstlük, zulümden ve haksızlıktan uzak durmak, adaleti her zaman ayakta tutmak, hoşgöründen ve uzlaşmadan yana olmaktır. En kamil anlamda Osmanlı İmparatorluğu'nda tezahür eden bu adaletli yöntem sayesinde üç dine ve muhtelif mezheplere mensup dilleri, kültürleri ırkları birbirinden farklı milyonlarca insan asırlar boyunca hiçbir zulme maruz kalmadan huzur içinde yaşamışlardır. 21. yüzyıla adım attığımız bugünlerde de Türkiye'nin geleceğe dair misyonu Türk Milleti'ni hak ettiği lider devletler arasına dahil edebilecek bir misyon olmalıdır. Tüm Akdeniz ve Orta doğu coğrafyasına nizam vermiş olan Türk Milleti'nin aramış olduğu çözüm ve çıkış yolları, kendi tarihinde mevcuttur.

بسم الله الرحمن الرحيم

Bu kitap Harun Yahya'nın konuyla ilgili olarak daha önce kaleme aldığı eserlerinden önemli bölümlerin derlenmesi ile oluşturulmuştur. Amaç, okuyucuların Harun Yahya serisinin tamamını okuyabilmesidir.

Cep Kitapları Serisi hazırlanırken, Türk halkının içinde bulunduğu ekonomik durum göz önüne alınmış, bu duruma uygun fiyatlarla okuyucuya hizmet etmek amaçlanmıştır. Bu seri hazırlanırken kendisinden alıntılar yapılan kitapların orijinallerine, Harun Yahya'nın eserlerini satan tüm kitapçılardan veya www.harunyahya.org internet sitesinden ulaşabilirsiniz.

OKUYUCUYA

- Yazarın eserlerinde evrim teorisinin çöküşüne özel bir yer ayrılmasının nedeni, bu teorinin her türlü din aleyhtarı felsefenin temelini oluşturmasıdır. Yaratılışı ve dolayısıyla Allah'ın varlığını inkar eden Darwinizm, 140 yıldır pek çok insanın imanını kaybetmesine ya da kuşkuya düşmesine neden olmuştur. Dolayısıyla bu teorinin bir aldatmaca olduğunu gözler önüne sermek çok önemli bir imani görevdir. Bu önemli hizmetin tüm insanlarımıza ulaştırılabilmesi ise zorunludur.
- Belirtilmesi gereken bir diğer husus, bu kitapların içeriği ile ilgilidir. Yazarın tüm kitaplarında imani konular, Kuran ayetleri doğrultusunda anlatılmakta, insanlar Allah'ın ayetlerini öğrenmeye ve yaşamaya davet edilmektedir. Allah'ın ayetleri ile ilgili tüm konular, okuyanın aklında hiçbir şüphe veya soru işareti bırakmayacak şekilde açıklanmaktadır. Bu anlatım sırasında kullanılan samimi, sade ve akıcı üslup ise kitapların yediden yetmiş herkes tarafından rahatça anlaşılmasını sağlamaktadır. Bu etkili ve yalın anlatım sayesinde, kitaplar "bir solukta okunan kitaplar" deyimine tam olarak uymaktadır. Dini reddetme konusunda kesin bir tavır sergileyen insanlar dahi, bu kitaplarda anlatılan gerçeklerden etkilenmekte ve anlatılanların doğruluğunu inkar edememektedirler.
- Bu kitap ve yazarın diğer eserleri, okuyucular tarafından bizzat okunabileceği gibi, karşılıklı bir sohbet ortamı şeklinde de okunabilir. Bu kitaplardan istifade etmek isteyen bir grup okuyucunun kitapları birarada okumaları, konuyla ilgili kendi tefekkür ve tecrübelerini de birbirlerine aktarmaları açısından yararlı olacaktır.
- Bunun yanında, sadece Allah rızası için yazılmış olan bu kitapların tanınmasına ve okunmasına katkıda bulunmak da büyük bir hizmet olacaktır. Çünkü yazarın tüm kitaplarında ispat ve ikna edici yön son derece güçlüdür. Bu sebeple dini anlatmak isteyenler için en etkili yöntem, bu kitapların diğer insanlar tarafından da okunmasının teşvik edilmesidir.
- Kitapların arkasına yazarın diğer eserlerinin tanıtımlarının eklenmesinin ise önemli sebepleri vardır. Bu sayede kitabı eline alan kişi, yukarıda söz ettiğimiz özellikleri taşıyan ve okumaktan hoşlandığını umduğumuz bu kitapla aynı vasıflara sahip daha birçok eser olduğunu görecektir. İmani ve siyasi konularda yararlanabileceği zengin bir kaynak birikiminin bulunduğu-na şahit olacaktır.
- Bu eserlerde, diğer bazı eserlerde görülen, yazarın şahsi kanaatlerine, şüpheli kaynaklara dayalı izahlara, mukaddesata karşı gereken adaba ve saygıya dikkat etmeyen üsluplara, burkuntu veren ümitsiz, şüpheli ve ye'se sürükleyen anlatımlara rastlayamazsınız.

HARUN YAHYA CEP KİTAPLARI SERİSİ .27.

TÜRK'ÜN
ŞANLI
TARİHİ

HARUN YAHYA

Ağustos, 2002

YAZAR HAKKINDA

Harun Yahya müstear ismini kullanan yazar, 1956 yılında Ankara'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ankara'da tamamladı. Daha sonra İstanbul Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde ve İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde öğrenim gördü. 1980'li yıllardan bu yana, imani, bilimsel ve siyasi konularda pek çok eser hazırladı. Bunların yanı sıra, yazarın evrimcilerin sahtekarlıklarını, iddialarının geçersizliğini ve Darwinizm'in kanlı ideolojilerle olan karanlık bağlantılarını ortaya koyan çok önemli eserleri bulunmaktadır.

Yazarın müstear ismi, inkarcı düşünceye karşı mücadele eden iki peygamberin hatıralarına hürmeten, isimlerini yad etmek için Harun ve Yahya isimlerinden oluşturulmuştur. Yazar tarafından kitapların kapağında Resulullah'ın mührünün kullanılmış olmasının sembolik anlamı ise, kitapların içeriği ile ilgilidir. Bu mühür, Kuran-ı Kerim'in Allah'ın son kitabı ve son sözü, Peygamberimiz (sav)'in de hatem-ül enbiya olmasını remzetmektedir. Yazar da, yayınladığı tüm çalışmalarında, Kuran'ı ve Resulullah'ın sünnetini kendine rehber edinmiştir. Bu suretle, inkarcı düşünce sistemlerinin tüm temel iddialarını tek tek çürütmeyi ve dine karşı yöneltilen itirazları tam olarak susturacak "son söz"ü söylemeyi hedeflemektedir. Çok büyük bir hikmet ve kemal sahibi olan Resulullah'ın mührü, bu son sözü söyleme niyetinin bir duası olarak kullanılmıştır.

Yazarın tüm çalışmalarındaki ortak hedef, Kuran'ın tebliğini dünyaya ulaştırmak, böylelikle insanları Allah'ın varlığı, birliği ve ahiret gibi temel imani konular üzerinde düşünmeye sevk etmek ve inkarcı sistemlerin çürük temellerini ve sapkın uygulamalarını gözler önüne sermektir.

Nitekim Harun Yahya'nın eserleri Hindistan'dan Amerika'ya, İngiltere'den Endonezya'ya, Polonya'dan Bosna Hersek'e, İspanya'dan Brezilya'ya, Malezya'dan İtalya'ya, Fransa'dan Bulgaristan'a ve Rusya'ya kadar dünyanın daha pek çok ülkesinde beğeniyle okunmaktadır. İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca, İspanyolca, Portekizce, Urduca, Arapça, Arnavutça, Rusça, Boşnakça, Uygurca, Endonezyaca, Malayca, Bengoli, Sırpça, Bulgarca gibi pek çok dile çevrilen eserler, yurt dışında geniş bir okuyucu kitlesi tarafından takip edilmektedir.

Dünyanın dört bir yanında olağanüstü takdir toplayan bu eserler pek çok insanın iman etmesine, pek çoğunun da imanında derinleşmesine vesile olmaktadır. Kitapları okuyan, inceleyen her kişi, bu eserlerdeki hikmetli, özlü, kolay anlaşılır ve samimi üslubun, akılcı ve ilmi

yaklaşımın farkına varmaktadır. Bu eserler süratli etki etme, kesin netice verme, itiraz edilemezlik, çürütülemezlik özellikleri taşımaktadır. Bu eserleri okuyan ve üzerinde ciddi biçimde düşünen insanların, artık materyalist felsefeyi, ateizmi ve diğer sapkın görüş ve felsefelerin hiçbirini samimi olarak savunabilmeleri mümkün değildir. Bundan sonra savunsalar da ancak duygusal bir inatla savunacaklardır, çünkü fikri dayanakları çürütülmüştür. Çağımızdaki tüm inkarcı akımlar, Harun Yahya külliyatı karşısında fikren mağlup olmuşlardır.

Kuşkusuz bu özellikler, Kuran'ın hikmet ve anlatım çarpıcılığından kaynaklanmaktadır. Yazarın kendisi bu eserlerden dolayı bir övünme içinde değildir, yalnızca Allah'ın hidayetine vesile olmaya niyet etmiştir. Ayrıca bu eserlerin basımında ve yayınlanmasında herhangi bir maddi kazanç hedeflenmemektedir.

Bu gerçekler göz önünde bulundurulduğunda, insanların görmediklerini görmelerini sağlayan, hidayetlerine vesile olan bu eserlerin okunmasını teşvik etmenin de, çok önemli bir hizmet olduğu ortaya çıkmaktadır.

Bu değerli eserleri tanıtmak yerine, insanların zihinlerini bulandıran, fikri karmaşa meydana getiren, kuşku ve tereddütleri dağıtmada, imanı kurtarmada güçlü ve keskin bir etkisi olmadığı genel tecrübe ile sabit olan kitapları yaymak ise, emek ve zaman kaybına neden olacaktır. İmanı kurtarma amacından ziyade, yazarının edebi gücünü vurgulamaya yönelik eserlerde bu etkinin elde edilemeyeceği açıktır. Bu konuda kuşkusu olanlar varsa, Harun Yahya'nın eserlerinin tek amacının dinsizliği çürütmek ve Kuran ahlakını yaymak olduğunu, bu hizmetteki etki, başarı ve samimiyetin açıkça görüldüğünü okuyucuların genel kanaatinden anlayabilirler.

Bilinmelidir ki, dünya üzerindeki zulüm ve karmaşaların, Müslümanların çektikleri eziyetlerin temel sebebi dinsizliğin fikri hakimiyetidir. Bunlardan kurtulmanın yolu ise, dinsizliğin fikren mağlup edilmesidir, iman hakikatlerinin ortaya konması ve Kuran ahlakının, insanların kavrayıp yaşayabilecekleri şekilde anlatılmasıdır. Dünyanın günden güne daha fazla içine çekilmek istendiği zulüm, fesat ve kargaşa ortamı dikkate alındığında bu hizmetin elden geldiğince hızlı ve etkili bir biçimde yapılması gerektiği açıktır. Aksi halde çok geç kalınabilir.

Bu önemli hizmette öncü rolü üstlenmiş olan Harun Yahya külliyatı, Allah'ın izniyle, 21. yüzyılda dünya insanlarını Kuran'da tarif edilen huzur ve barışa, doğruluk ve adalete, güzellik ve mutluluğa taşımaya bir vesile olacaktır.

Bu kitapta kullanılan ayetler, Ali Bulaç'ın hazırladığı
"Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Anlamı" isimli mealden alınmıştır.

KÜLTÜR
YAYINCILIK

Çatalçeşme Sk. Üretmen Han No: 29/7
Cağaloğlu - İstanbul Tel : (0 212) 511 44 03

Baskı: Nesil Matbaacılık

www.harunyahya.org - www.harunyahya.net

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ 8

TÜRK-İSLAM DÜNYASI 10

OSMANLI İMPARATORLUĞU VE
GAYRİMÜSLİMLER 20

TÜRK'ÜN ÜSTÜN AHLAKI 30

SAHİP OLDUĞUMUZ MİRAS 38

BALKANLAR'I ANLAMAK... 62

ORTADOĞU'YA BARIŞI GETİRMEK 75

KURTARICISINI BEKLEYEN KAFKASLAR VE
ORTA ASYA 84

SONUÇ 92

GİRİŞ

Şüphesiz 20. yüzyıl, Türk tarihinde bir dönüm noktası olmuştur. I. Dünya Savaşı'nı takiben Osmanlı İmparatorluğu parçalanmış; Türk toprakları işgal edilmiştir. Milletimiz, malını, canını hatta tüm varlığını feda etmeye hazır olarak düşmanların güçlü ve modern silahlarla donanımlı ordularına karşı koymuştur. Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde erkek-kadın, genç-ihtiyar el ele veren Türk Milleti, bir ölüm-kalım mücadelesi olan Kurtuluş Savaşı'ndan zaferle çıkmış; şan ve şerefle dolu olan tarihimize yeni bir sayfa daha eklemiştir. Böylece yepyeni bir Türk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti doğmuştur.

Mustafa Kemal Atatürk söz konusu başarıların Türk Milleti'nin eseri olduğunu şöyle dile getirmiştir:

"Bu münasebetle şunu da beyan edeyim ki Türk Milleti'nin son senelerde gösterdiği harikaların, yaptığı siyasi ve sosyal inkılapların hakiki sahibi kendisidir. Sizsiniz." ¹

Büyük Önder, Onuncu Yıl Nutku'nda, Türk Milleti'ne olan güveninin nedenini şöyle açıklamıştır:

"Geçen zamana nispetle daha çok çalışacağız, daha az zamanda daha büyük işler başaracağız. Bunda da muvafak olacağımıza şüphem yoktur. Çünkü, Türk Milleti'nin karakteri yüksektir..." ²

Bu gerçeğin iyice bilinmesi her Türk vatandaşının üzerine düşen tarihi ve milli bir sorumluluktur. Böyle bir gerçeğin göz ardı edilmesinin yol açacağı tehlikeye Atatürk, "Bilelim ki milli benliğini bilmeyen milletler başka milletle-

re yem olurlar" diyerek dikkat çekmiştir. Yine Atatürk'ün söylediği gibi, "Türk çocuğu ecdadını (atalarını) tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır." Diğer bir deyişle Türklerin daha büyük başarılarla imza atabilmeleri, Türk medeniyetini, kültürünü, tarihini ve seciyesini yakından tanıyıp yaşatmalarına bağlıdır.

Türk Milleti dünya tarihine damgasını vurmuş bir millettir. Tarihe unutulmaz zaferler kazınmış; üç kıtada muhteşem devletler kurmuş; asırlar boyunca uçsuz bucaksız topraklarda dinleri, dilleri, ırkları farklı milletleri adalet ve hoşgörülle yönetmiş; ayak bastığı yerlere medeniyet götürmüş; dünya milletlerine örnek olmuştur. İşte tüm bu başarılar, Türk'ün üstün ahlak ve seciyesinden kaynaklanmıştır.

Türkler İslamiyet'i kabul etmelerinin öncesinde yüksek meziyetlere sahiptiler. Bununla birlikte dünya tarihinde gerçek anlamda söz sahibi olmaları, İslamiyet'e girmelerinden sonra gerçekleşmiştir. Türkler birçok dine girip çıkmışlardır; ancak kalıcı olan sadece İslamiyet olmuştur. Tanınmış bir tarihçimizin ifadesiyle, "*İslam onun yolunu aydınlatan bir ışık olmuş ve Türk Milleti bu ışığı takip ettikçe hep yükselmiştir.*"³ Türk Milleti'nin özündeki değerlerin Kuran ahlakı ile birleşmesi, dünya tarihini derinden etkileyen gelişmelere yol açmıştır.

Elbette şanlı bir geçmişe sahip Türk Milleti'nin seciyesini tasvir etmeye ansiklopediler dahi yeterli değildir. Elinizdeki kitap, Atatürk'ün yukarıdaki sözünde işaret ettiği Türk'ün yüksek karakterini tanıtmak amacıyla kaleme alınmıştır. İlerleyen sayfalarda Türk tarihinin ışığında Türk'ün ahlakı, adaleti, hoşgörüsü, dürüstlüğü, tevazusu, nezaketi, iyilikseverliği, vakarı, cömertliği, tabiat sevgisi, kısacası Türk'ün üstün seciyesi gözler önüne serilecektir.

TÜRK-İSLAM DÜNYASI

Türkler ile Müslümanlar

Arasındaki İlk Münasebetler

Türk toplulukları, savaşlar ve göçler sonucunda Moğolistan'dan Tuna boylarına kadar uzanan oldukça geniş bir bölgeye yayılmışlar; pek çok farklı kültür ve inançlara sahip halklar ile tanışma imkanı bulmuşlardır. Bu durum onların çeşitli dinlerin etkisinde kalmalarına neden olmuştur. Bununla birlikte, Türkler asıl kimliklerini Müslümanlık ile bulmuşlar; yüzyıllar boyunca İslamiyet'in koruyuculuğunu ve bayraktarlığını yapmışlardır.

Türklerin güneye ve batıya doğru gerçekleştirdikleri başlıca nedeni ekonomikti. Batıya göç eden Türkler, İran'da Sasani İmparatorluğu engeli ile karşılaşınca daha ileriye gidemediler. Bunlardan bir kısmı İran'a yakın bölgelerde yerleşirken, bazıları Hindistan'a doğru yöneldiler.

Sasani İmparatorluğu, belirli bir süre Türkler ile Müslümanlar arasında bir set teşkil etmiş; Arap ordularının Yermuk (634), Kadisiye (635) ve Nihavend (641) Savaşlarının ardından İran'ı ele geçirmeleriyle ortadan kaldırmıştır. Buralarda yerleşik bulunan Türkler, önceleri Araplar'la mücadele etmişlerse de, Talas Savaşı'nda (751) Çinlilere karşı Araplar'ın yanında yer almışlardır. Savaş sonrasında Çin'in Orta Asya'dan çekilmesiyle bölgeye Araplar hakim olmuşlardır. Bu tarihten itibaren de Türklerin hak din olan Müslümanlığı tanıma imkanı doğmuştur.

Türklerin Araplar ile yakınlaşması sonucunda, Maveraünnehir bölgesindeki Türkler Müslümanlığı kabul etmeye başladılar. Ancak, ilk Müslüman Türk Milleti bu bölgedekiler değil, İtil boyunda yaşayan Türklerin oluşturduğu Bulgarlar oldu.

10. yüzyılın başında İtil Bulgarları ile Abbasiler arasında diplomatik ilişkiler kuruldu. İtil Bulgarları İlteberi, yani hükümdarı Almış'ın isteği üzerine, Bağdat'taki Abbasi Halifesi kendisine din adamı ve askeri uzmanlardan oluşan bir heyet gönderdi. Müslüman heyetin İtil'e ulaşmasının ardından İtil Bulgarları 922 yılında topluca Müslüman oldular. Böylece İtil (Volga) Bulgarları ilk Müslüman Türk devleti oldu. O yıllarda Hazar Hanları Museviliği, Uygurlar Maniciliği, Doğu Avrupa'daki Türkler Hıristiyanlığı kabul etmişlerdi.

Tarihçilerin yazdıklarına göre, Cuma hutbelerinde "Allah'ım, Bulgar İlteberini doğru yola götür" deniyordu. Hükümdar, babası Müslüman olmadığı için onun adının yerine Abdullah adını kullandı.⁴ Bulgar Türkleri o sırada eski örf ve adetlerini, bazıları İslam'a uymasa da devam ettiriyorlardı. Diğer taraftan Müslümanlığın şartlarını yerine getirme konusunda da çok kararlı idiler. Nitekim Başkurt Türkleri o sırada Hıristiyan olacakken Bulgarlar bunu engellediler.⁵

Diğer bir gelişme, Maveraünnehir bölgesinde yer alan şehirlerdeki Müslüman Türk nüfusunun artması oldu. Buralarda yaşayan Türkler, maddi imkanlarının çoğunu İslam dinini yaymak amacıyla harcıyorlardı. Aynı dönemde göçebe Karluk ve Oğuz boylarının kitleler halinde Müslüman oldukları görülüyordu. Göze çarpan bir nokta da, Müslüman Türklerin yoğun oldukları şehirlerde, Müslüman Türk alimlerin tarih sahnesinde görünmeye başlamalarıydı.

Türklerin İslamiyet'i tanımlarında etkili olan sadece Müslüman heyetler değildi. Bu süreçte Müslüman tüccarlar, dervişler ve Abbasi ordularında görevli Müslüman Türk askerler de önemli görevler üstlendiler. 19. yüzyılın ortalarında Abbasi ordularında çok sayıda Türk vardı. Bu tarihte, Türkler Bizans sınırında görev alarak Hıristiyanlara karşı İslam dünyasını korumaya; aynı zamanda da İslamiyet'i yakından öğrenmeye başladılar. Kahraman Türk akıncıları unutulmaz başarılar kazandılar; Battal Gazi Destanı şanlı tarihimizin önemli yapıtlarından biri oldu.

Şöyle özetlenebilir ki, Türklerin Müslümanlığa geçişleri 10. yüzyıla kadar yavaş, bu tarihten sonra ise büyük bir hızla gerçekleşmiştir.

Türkler Nasıl Tanınıyorlardı?

Türklerin İslamiyet'i kabul etmeye başladıkları dönemler hakkında günümüze ulaşan eserlerin sayısı oldukça azdır. Dolayısıyla İslam dünyasında Türklerin nasıl tanındıklarına ilişkin bilgilerimiz sınırlıdır. Zeki Velidi Togan tarafından yayınlanan İbn-i Fadlan Seyahatnamesi bazı ipuçları vermektedir. İbn-i Fadlan, başkanlığını yaptığı Abbasi elçilik heyetiyle bazı Türk boylarını ziyaret etmiş ve gözlemlerini kaleme almıştır. Diğer bir kaynak olan, Ebu Dülef Seyahatnamesi de bununla benzer görüşler içermektedir. ⁶

780-869 yılları arasında yaşamış Arap edibi ve düşünürü Cahiz'in Hilafet Ordusu Menkıbeleri ve Türklerin Faziletleri gibi çalışmaları bulunmaktadır.⁷ Türklerin Faziletleri isimli eser Türklerin karakteri hakkında yazılmış ilk kitaptır. Söz konusu eserde Türkler, düzeni seven, kabiliyetli, aynı zamanda da mütevazı insanlar olarak ta-

nıtılmıştır. Cahiz, "Türk tek başına bütün bir cemiyet demektir" diyerek Türklerin üstün niteliklerine işaret etmiştir. ⁸ Aynı kitapta, Türklerin at üzerinde geçirdikleri zamanın yerde ve uykuda geçirdikleri zamandan çok daha fazla olduğu; ok atma ve ata hakim olma yetenekleri belirtilmiştir. Bunların yanı sıra, diğer milletlerin meziyetleri sayılırken Türklerin askerlikte en ileri seviyede olduklarına dikkat çekilmiştir.

Söz konusu kitapta Cahiz, Türkler hakkında övgü dolu ifadeler kullanmıştır:

"Savaş sanatı Türk'e bilgi, tecrübe, siyaset ve sair yüksek vasıflar kazandırmıştır. Türk daima sözünde durur ve hile bilmez. Türk Hakanı hileyi sadece savaşta da olsa yapmak zorunda kaldığını üzülenek belirtir ve iki yüzlü olanları daima en kötü insan sayar... Arap ordularını Türkler kadar titreten başka bir Millet yoktur. Türkler daima soylarıyla iftihar ederler, vatanlarına ve dillerine çok bağlıdırlar. Düşmanları esir alınca onlara iyilik ve ikram eder, alicenaplık gösterirler." ⁹

Türk tarihinin anlatıldığı bir kaynakta, o çağlarda, İslam dünyasının Türklere yaklaşımı şöyle anlatılır:

"Araplar Maveraünnehir'e geldikleri zaman Türklerin yüksek ahlaki meziyetlere, büyük bir idarecilik ve askerlik maharetine sahip olduklarını görmüşlerdi. Bunların şöhreti ta uzak İslam beldelerine kadar yayılıyor, herkes Türklere bahsediyordu. Müslümanlar arasında, Türkler İslamiyet'e girdikleri takdirde artık hiçbir gücün İslam'a karşı çıkamayacağı inancı doğmuştu. Nitekim birçokları vaktiyle Hazreti Muhammed'in Türklerle ilgili övgülü ve müjdeli sözler söylediğini rivayet ediyor, hatta bazı Kuran ayetlerinde Türklerin ima edildiği söyleniyordu." ¹⁰

İslamiyet ve Türkler

Türkler, İslam'ı hiçbir zorlama olmaksızın ve büyük bir içtenlikle kabul ettiler. Bu, tüm tarihçilerin kesinlikle üzerinde ittifak ettikleri bir konudur. Böyle bir gelişmede, onların Gök-Tanrı dinleriyle Müslümanlık arasında birtakım benzerliklerin bulunması önemli rol oynamıştır.

Eski Türkler, inandıkları yaratıcıyı "Tengri" olarak isimlendiriyorlardı. Tanrı'nın tek olduğuna ve herşeyi yarattığına inanıyorlardı. Öldükten sonra, iyi insanların "uçmağ" denilen cennete, kötülerin ise "tamu" olarak adlandırılan cehenneme gideceklerini düşünüyorlardı. Kadere inanırlardı. İbn-i Fadlan'ın yazdıklarına göre, Türklerde zina ve eşcinsellik yasaktı; hırsızlık yapanlar ağır cezalara çarptırılırlardı; iyilik yapmaya son derece riayet edilirdi.¹¹ Tüm bunlar Türklerin Müslüman oluşlarını hızlandıran ve kolaylaştıran etkenlerdi.

Türkler tarih boyunca çeşitli dinlere girmişlerdir. Buna rağmen İslamiyet dışındaki dinlere girenler Türklüklerini koruyamamış; diğer kültür ve dinler içinde eriyip gitmişlerdir. İslam dini, milli yapıya uygun olduğu içindir ki Türkler kitleler halinde bu dini kabul etmişler ve milli varlıklarını muhafaza etmişlerdir. Diğer bir deyişle İslam, bütün Türkleri birleştiren bir din olmuştur. Bu gerçekler, Türk Tarihinden Yapraklar isimli eserde şöyle ifade edilmiştir:

*"Türkler, Müslüman dinini samimi olarak, kendi istekleriyle, hiçbir zorlama ve dış baskı olmaksızın kitle halinde kabul edince, tarihlerinin yeni bir devresine ayak basmış oluyorlardı. Bu yeni devre, 10. asırdan önceki asgari 1200 yıllık devreden daha da şanlıydı. Müslümanlık, Türk milli bünyesi için uygun bir din haline geldi. Türkler, Müslüman olma suretiyle Türklüklerini kemale erdirmiş, adeta tamamlamışlardı."*¹²

İlk Kuran tercümeleri 10. yüzyılda Farsça çevirisiyle karşılaştırılarak satır aralarına yazılmıştır. Müslümanlığın kabulünden sonra, Kuran'ın yazılı tercümeleri, Türkçe yazı dilinin gelişmesine ve yaygınlaşmasına da katkıda bulunmuştur.¹³

Türklerin İslam dinini kabul etmeleri önemli bir gelişmeye daha vesile olmuştur. İslamiyet, Türklerin bayraktarlığında dünyaya yayılmış; bu durum da dünya tarihini şekillendirecek pek çok oluşuma öncülük etmiştir. Profesör Erol Güngör bu gerçeğin altını şöyle çizmiştir:

"Türkler İslam'ı kendileri için bir milli din haline getirdiler, bütün benlik ve samimiyetleriyle bu dine sarılarak on birinci yüzyıldan itibaren İslam dünyasının bütün düşman kuvvetlere karşı korunması işini tek başına yüklen-diler.

*İslamiyet devrine kadar Türkler her türlü yüksek meziyete sahip olan, fakat henüz dünyada kendi yerini tam bulamamış olan bir millettir. İslam, onun yolunu aydınlatan bir ışık oldu ve Türk Milleti bu ışığı takip ettikçe hep yükseldi."*¹⁴

Orta Asya'daki ilk Müslüman Türk devleti Karahanlı Devletidir. Satuk Buğra Han ile birlikte 200.000 Türk ailesi de İslamiyet'i kabul etti.¹⁵ Böylelikle Orta Asya'daki güçler dengesinde İslamiyet yerini almış oldu.

İslamiyet, Türklere yeni ufuklar açtı. 11. yüzyıl, Türklerin İslam dünyasında gün geçtikçe güçlendiği bir dönem oldu. Tarihçilerin aktardığına göre, Hazreti Muhammed'in Müslüman Araplara "İleride bu ümmetin efendisi Türkler olacaktır" dediğine dair rivayetler dilden dile dolaşıyordu. Kaşgarlı Mahmud'un kitabının başında Türklere hakimiyet verildiği, herkesin Türklere muhtaç olduğu ve bu nedenle Türkçe öğrenmesi gerektiği yazmaktaydı.

İlk Türk mutasavvıfı Ahmed Yesevi Karahanlılar zamanında yaşadı. Ahmed Yesevi ve halefleri bu topraklarda İslamiyet'in yayılması için büyük çaba harcadılar. Anadolu Türk evliyelerinin çoğu Ahmed Yesevi'den eğitim aldı. Ahmed Yesevi ve onun ardından gelenler Türkçeyi yaygın olarak kullandılar; böylece Türklerin İslamiyet'te tainmalarına unutulmaz katkılarda bulundular.

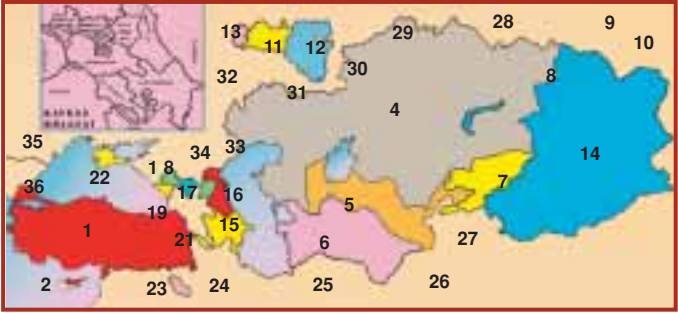
Benzer şekilde, 997 yılında iktidara gelen Gazneli Mahmud da Müslümanlığı yayma konusundaki çabalarıyla herkesin takdirini kazanmıştır. Hindistan'a 17 kez sefer düzenlemiş ve Kuzey Hindistan'ı topraklarına katmıştır. Bölge insanları büyük oranda İslamiyet'i seçmişler; böylece günümüzdeki Pakistan Devleti'nin temeli atılmıştır.

Gazneli Mahmud'un İslamiyet'i tebliğ etme yolundaki çalışmaları Bağdat'taki halife tarafından da desteklenmiş ve ona "Sultan" unvanı verilmiştir. Türk tarihinde sultan unvanını ilk defa o kullanmıştır.

Aynı devirde, ünlü Türk düşünürü Ebu Reyhan el-Biruni, Gazne'de çalışmalarını sürdürmüştür. Bu gelişme, söz konusu dönemin Türk-İslam kültür tarihinin en önemli çağlarından birisi olarak anılmasında rol oynamıştır.

Daha sonra, Oğuzlar'ın Aral Gölü ile Hazar Denizi arasındaki bölgede yerleşen kısmı, tarihte yepyeni bir çağır açtı. İslam dininin Oğuzlar arasında yaygın duruma gelmesiyle diğer Türk boyları onları Türkmen şeklinde isimlendirdiler.

Selçuk Bey'in torunları olan Tuğrul ve Çağrı Beyler döneminde Oğuzlar, 1040 yılında, Dandanakan'da Gaznelileri yenerek Büyük Selçuklu Devleti'ni kurdular. Daha sonra İran'ı fethedip, Doğu Anadolu'nun kapılarına dayandılar. Tuğrul Bey sağlığında Sünni İslam dünyasını tek bir çatı altında topladı. Ölümünün ardından yerine, Çağrı Bey'in oğlu Alparslan geçti.

TÜRK YURLARI : 1. Türkiye ... 2. KKTC ... 3. Azerbaycan ... 4. Kazakistan... 5. Özbekistan... 6. Türkmenistan... 7. Kırgızistan... 8. Altay Özerk Cumhuriyeti... 9. Hakas Özerk Cumhuriyeti... 10. Tannu-Tuva Özerk Cumhuriyeti... 11. Tataristan... 12. Başkırdistan... 13. Çuvaşistan... 14. Doğu Türkistan... 15. Dağıstan... 16. Çeçen-İnguş... 17. Kabardey-Balkar Özerk Cumhuriyeti... 18. Karayay-Çerkes Özerk Cumhuriyeti... 19. Abhazyaya Özerk Cumhuriyeti... 20. Acar Türkleri... 21. Ahıska Türkleri... 22. Kırım Türkleri... 23. Kerkük Türkleri... 24. Azeri Türkleri... 25. Horasan Türkleri... 26. Afganistan Türkleri... 27. Tacikistan Özbekleri... 28. Doğu Sibiryaya Türkleri... 29. Tobol Türkleri... 30. Tatar Türkleri... 31. Başkurd Türkleri... 32. Mişer Türkleri... 33. Nogaylar... 34. Stavropol Türkmenleri... 35. Gagavuz Türk Özerk Cumhuriyeti... 36. Balkan Türkleri...

Alparslan hiç tartışmasız Türk tarihinin en önemli isimlerinden biridir. Türk tarihinde bir dönüm noktası olan, Anadolu'nun kapılarını açan Malazgirt Zaferi'nin (1071) mimarıdır.

Alparslan'ın Büyük Selçuklu tahtına geçmesiyle birlikte, Anadolu'ya yapılan akınlar tekrar hız kazandı. Bu akınlarda Orta ve Güney Anadolu baştan başa geçilerek birçok şehir alındı.

Aynı yıllarda Bizans'ta iç karışıklıklar hüküm sürmekteydi. Bizans, Türk akınları karşısında aciz kalmıştı. Yeni İmparator Romanos Diogenes Anadolu'yu kaybetmekte olduklarının farkına varınca bu gelişmeyi durdurmak ve Türkleri Anadolu'dan çıkarmak amacıyla Anadolu'ya geçti; Selçuklular'a karşı büyük bir ordu kurma çalışmalarına başladı. Anadolu'ya iki sefer düzenledi, bazı tahribatlar

verdi, ancak imparatorun amacı Türklere son ve kesin bir darbe vurmaktı. Bu nedenle, Ermeni, Gürcü; ücretli Frank, Norman, Rus askerleri; Türk soyundan Uz ve Peçenek kuvvetlerinden oluşan 200 bin kişilik büyük bir ordu hazırladı.

Tarihi kaynaklara göre Bizans'ın 200 binlik ordusuna karşı, Selçuklu kuvvetleri 50 bin kadardı. İki ordu Malazgirt Ovası'nda mevzilendiler.

İslam ülkelerinin her köşesinde, Alparslan'ın zafer kazanması için hutbe okunuyor, dua ediliyordu. Sultan Alparslan 26 Ağustos 1071 Cuma günü sabahı etkileyici ve coşkulu bir konuşma yaptı:

"Kumandanlarım, askerlerim! Biz ne kadar az olursak olalım, onlar ne kadar çok olursa olsunlar, daha fazla bekleyemeyiz. Bütün Müslümanların minberlerde bizim için dua ettiği şu saatlerde kendimi düşman üzerine atmak istiyorum. Ya muzaffer olur gayeme ulaşıyorum, ya şehit olur cennete girerim... Askerlerim! İşte atımın kuyruğunu bağladım. Bir er gibi savaşa gireceğim. Üzerimde sultanlık belirtisi hiçbir şey yoktur. Şehit olursam, üzerimdeki şu beyaz elbise kefenim olsun. O zaman ruhum göklere çıkacaktır... Ya Rabbi! Seni kendime vekil ediyor, azametinin karşısında yüzümü yere sürüyor ve Senin uğrunda savaşıyorum. Ey Tanrım, niyetim halistir, bana yardım et. Sözlerimde yalan varsa beni kahret." ¹⁶

Halife de bütün camilerde okunmak üzere her tarafa gönderdiği hutbesinde şöyle dua etmişti:

"Allah'ım, Müslümanlığın bayraklarını yükselt ve hayatlarını sana kulluk uğrunda esirgemeyen mücahitlerini yalnız bırakma; Alparslan'ı düşmanlarına muzaffer kıl ve askerlerini meleklerin ile teyit eyle!.."

Alparslan, askerlerine hitabının ardından kılıcını ve güzünü kuşanarak ordusunun başına geçti. Alparslan sa-

yıca çok üstün olan Bizans kuvvetlerine karşı, Türk savaş taktiği olan "Turan taktiği"ni başarıyla uyguladı. Askerlerin bir kısmı savaş alanının iki yanındaki tepelerde pusuya yattı. Diğer kuvvetler önce düşmana saldırdı, sonra da kaçır gibi yaparak geri çekildiler. Türklerin bozguna uğradığını zanneden Bizans kuvvetleri disiplinsiz bir şekilde Selçuklu kuvvetlerini takibe başladı ve merkezden epey ayrıldılar. Pusuya doğru çekilen Bizans ordusu, bu tuzağı geç fark etti. Geri çekilmeye çalıştıkları sırada Ermeniler ve bazı yedek kuvvetler savaş alanından kaçtılar. Bizans ordusundaki Uzlar ve Peçenekler de Türklerin safına geçtiler. Tam anlamıyla çembere alınan Bizans ordusu, akşama kadar süren Türk hücumlarıyla adeta yok edildi; Diogenes de yaralı olarak ele geçirildi. Alparslan, imparatorun umduğunun aksine ona çok iyi muamele etti, saygı gösterdi ve onunla bir anlaşma yaparak serbest bıraktı.

Malazgirt Zaferi sonuçları itibarıyla hem Türk tarihi, hem de dünya tarihi bakımından çok büyük bir önem taşımaktadır. Böylece Anadolu kapıları Türklere tamamen açılmıştır. Anadolu'nun çeşitli yerlerinde irili ufaklı Müslüman Türk devletleri ortaya çıkmış; Türkiye Cumhuriyeti'ne kadar uzanan Türkiye tarihi başlamıştır. Artık Anadolu, ebediyen Türk ülkesi olmuştur. Bu zaferle, Türklerin İslam dünyasındaki prestiji ve liderliği daha da güçlenmiştir.

Malazgirt Zaferi, Avrupa'da da derin izler bırakmıştır. Bizans'ın yenilmesi üzerine kendilerini de tehlikede gören Hıristiyan Avrupa, Türklere karşı ittifaklar kurmuştur. Diğer bir ifadeyle, Haçlı ittifakı aslında bu zafere bir tepki olarak doğmuştur. Haçlı Seferleriyle Türk ilerleyişi durdurulmak istenmiştir.

OSMANLI İMPARATORLUĞU VE GAYRİMÜSLİMLER

Selçuklular, Anadolu'ya gelen Kayı Türkleri'ni Bizans sınırına yerleştirmişlerdi. İşte böyle ortaya çıkan Osmanlı Beyliği bu avantajı iyi kullanarak kısa sürede büyük bir devlet haline geldi. Bizans topraklarındaki siyasi, dini

ve ekonomik baskılarından bunalan azınlıklar

bir kurtuluş yolu arıyorlardı. Bu

yıllarda, Bilecik, Yarhisar, İnegöl ve

Köprühisar bölgeleri Osmanlı

yönetimindeydi. Buralardaki

azınlıkların temel hak ve özgür-

lüklerine herhangi bir müdahalede

bulunulmuyor; azınlıklar

dinlerini ve geleneklerini özgür-

ce yaşayabiliyorlardı. Osmanlı

Devleti'nin, toprakları üzerinde ya-

şayanlara gösterdiği şefkatli tavır kısa

zamanda etrafta duyuldu. İşte bu

durum, birçok şehrin hiçbir direnç göstermeden Osmanlı idaresine geçmelerine yol açtı.

Örneğin, Bursa'nın fethi bu şekilde oldu. Civar yerleşim merkezlerindeki adil ve merhametli idareden etkilenen Rumlar, Bursa'nın fethi sırasında Osmanlı akıncılarına karşı koymadılar. Orhan Gazi'nin "neden teslim oldunuz?" sorusuna Bursa Rumları'nın verdiği cevap bu

Orhan Gazi

gerçeğin dile getirilişiydi:

"Senin baban nice zamandır Bursa'nın köylerini zaptedip kendine bağladı, onlar rahat ve emniyet içinde yaşarlarmış. Biz de onların rahatlığına heves ettik." ¹⁷

Türk tarihçiliğinin en önemli isimlerinden Dimitri Kantemir'in *Osmanlı İmparatorluğu'nun Yükseliş ve Çöküş Tarihi* adlı eserinde, İznik'in Osmanlı yönetimine geçişiyle ilgili şu ifadelere yer verilir:

"İznik şehri ahalisi kendisine (Orhan Gazi'ye) elçiler gönderir ve hayatlarının bağışlanması ve İstanbul'a gitmeleri için izin verilmesi isteğinde bulunurlar. Orhan Bey de beklenilmeyen bir yüce gönüllülükte bulunarak, salt sağ-salim gitmelerine izin vermekle kalmaz, beraberlerinde götürebilecekleri kadar mal ve eşyalarını da almalarına müsaade eder. Orhan Bey'in bu merhametli davranışı karşısında uygulanan İznik halkı, malikane ve evlerinde özgür kalmayı ve gönüllü olarak Osmanlı Devleti'ne haraç vermeyi yeğlerler... Orhan Bey'in uyuşma karşısı olan bu yüce gönüllülüğü ve insanlığının ünü, bütün komşu ülkelere yıldırım hızıyla yayılır. O kadar ki, içlerinden birçoğu kuşatma korkusundan kaçan salt İznikliler değil, Türk kuvvetlerinin henüz erişemediği öteki kent ahalisi de yığın halinde İznik'e gelmeye başlarlar. Bunun sonucu İznik'in nüfusu bir yıldan az bir zaman içinde İstanbul'la yarışacak kadar çoğalır." ¹⁸

Türk-İslam Adaleti

Rumeli Topraklarında

Türklerin Anadolu'da hakimiyeti ele almalarının öncesinde Anadolu'da yaşanan toplumsal bunalımın benzeri Rumeli'de de yaşanıyordu. Halk yönetime karşı toplumsal bir patlamanın eşiğine gelmişti. Ortodoks ve

Osmanlı Devleti'nin, toprakları üzerinde yaşayanlara gösterdiği şefkatli tavır kısa zamanda etrafta duyuldu. İşte bu durum, birçok şehrin hiçbir direnç göstermeden Osmanlı idaresine geçmelerine yol açtı.

Katolikler arasında mezhep çatışmaları sürerken, Bogomil mezhebine bağlı olan Boşnaklar iki mezhebin baskısı altında eziliyorlardı.

Osmanlıların Balkanlar'da ilerleyişinin kolay gerçekleşmesi ise şüphesiz tebaasına gösterdiği merhamet ve adalet ile yakından ilgilidir:

"13. yüzyılın sonlarında ve 14. yüzyılın başlarında Bizans şehirleri ekonomik ve siyasal bakımdan parçalanmıştı. Rakip hükümdarlar ve savaşçı asilzadelerin idaresinde sosyal ve dini kavgalarla yıpranmış olan Balkan Yarımadası istilaya elverişli idi. Türkler ülkeyi ele geçirince, toprağı yoksul köylülere dağıttıkları için halk onları kurtarıcı gibi karşıladı. Büyük toprak sahiplerini ortadan kaldıran Türkler, Balkanlar'da derebeyliğe son verip küçük çiftçilere geniş imkanlar tanıdılar. Toprağı kavuşan köylü, Türk idaresini memnuniyetle kabul edip sadakatle bağlandı. Hem Katolik hem de Yunan Ortodoksların zulmüne uğramış olan Bogomil mezhebinden birçok kişi Türklere bir kurtarıcı gözü ile baktılar." ¹⁹

Balkan Milletlerinin

Gerçek Koruyucuları: Türkler

Balkan milletleri bugün varlıklarını sürdürüyorlarsa; bunun tek nedeni, Osmanlı Devleti'nin onları zorla Türkleştirme ve Müslümanlaştırma siyaseti izlememesidir.

Romanya eski Adliye Nazırlarından Constantin Disescu, Romenlerin Türklere duydukları hisleri şöyle dile getirmiştir:

"Kim ne derse desin, biz Romenler bugünkü mevcudiyetimizi Türklerin ulvi cenabına borçluyuz. İdareleri altına aldıkları milletlere karşı hakiki bir şefkat, mürüvvet ve müsamahakarlık ile muamele, onların dillerine, milli ve dini müesseselerine müsaade etmemiş olsaydılar, onların yerine biz herhangi bir komşu milletin tahakkümü altına girmiş bulunsaydık, bu anda yeryüzünde bir tek Romen kalmazdı." ²⁰

Balkanlar'da Bizans ve derebeylerine tepki olarak Osmanlı yönetimi altına kendi istekleriyle giren Bulgar

İstanbul'un fethinden sonra Fatih'in, II. Gennadios Sholarios'a Patriklik beratını verişini simgeleyen mozaik pano.

halkı, Türklerin Balkanlar'a girişini sevinçle karşılayan milletler arasındaydı:

"Bulgaristan Türklerin idaresine geçtikten sonra Bulgarların sesleri bir daha çıkmadı. Çünkü halk, Bulgar kralları idaresinde görmedikleri rahatı, huzuru ve sükunu Türk idaresinde bulmuşlardı." ²¹

Yunan milletinin başka toplumlar içinde kaybolup gitmemesinde

Türklerin rolü, tarihçi Nikos Bees tarafından şöyle ifade edilir:

"Türk hakimiyeti devrinde Mora'da Yunanlılığın bekasına hizmet eden amiller (etkenler) arasında Osmanlıların bahşetmiş olduğu siyasi haklar büyük rol oynamıştır." ²²

Yüzyıllar boyunca Arnavutlar, Elenler ve Slavlar'la sürekli bir mücadele içinde olmuşlardır. Arnavutlar'ın yok olmaktan kurtulmasının iki temel nedeni vardır: Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'da adil bir düzen kurması ve Arnavutlar'ın Müslümanlığı kabul etmeleri.

Profesör Tayyip Gökbilgin'in şu yorumu aslında konuyu çok güzel özetlemektedir:

"Batı dünyasının hiçbir yerinde ayrı bir dine hatta bir mezhebe tahammül edemeyen ve yaşatmayan sistem, Osmanlı Devleti'nde de mevcut olsaydı, bugün ne Sırp ne Bulgar ne de Yunan vs. ismine rastlanmazdı. Tarihin

muhtelif devirlerinde isimlerini bırakarak kendileri kaybolan veya başka milletler içinde eriyen kavimler gibi olurlardı." ²³

Boşnaklar ve Türkler

Balkanlar'da yaşayan Boşnaklar Bogomil mezhebine bağlıydılar. Bu mezhep Hıristiyanlığın dejenere olmuş unsurlarının çoğunu reddediyordu. Bu durum Katolik ve Ortodoksların büyük tepkisine neden oluyordu. Türklerin Balkanlar'a gelmeleri büyük zulüm gören Boşnaklar için bir umut ışığı oldu. Bogomil mezhebine mensup olan Boşnaklar Türklerin Balkanlar'a hakim olmasıyla birlikte Katolik ve Ortodokslarla eşit haklara sahip duruma geldiler.

Bosna-Hersek'in fethi ile birlikte Türklere yakınlık duyan Boşnaklar kitleler halinde İslam dinini kabul etmeye başladılar. 15. yüzyılın sonlarında Boşnaklar'ın tamamı Müslümanlığı kabul etmişti.

Boşnaklar Müslüman olduktan sonra Osmanlı yönetiminde önemli görevler aldılar. Osmanlı tarihindeki dokuz sadrazam, çok sayıda komutan, vali ve devlet adamı Boşnak asıllıydı.

Burada üzerinde durulması gereken tarihi bir gerçek daha vardır. O dönemde, Katolikler tarafından ezilen Ortodoks Sırp'lar da Türklerin Balkan topraklarına adım atmasından rahatsızlık duymuyorlardı. Türklerin kendi inançlarını istedikleri gibi yaşamalarına izin vereceklerinden eminlerdi. Öyle de oldu. Türk adalet ve hoşgörüsü üç asır boyunca Sırp topraklarında hüküm sürdü. Sırp'lar, Türk yönetiminden duydukları memnuniyeti onlarla birlikte savaşlara katılarak ve vergilerini ödeyerek gösterdiler.

Türklerin Diğer Müslüman Milletlere Yaptıkları Yardımlar

İspanya'nın güneydoğusunda kurulan Endülüs Devleti, uzun bir süre Müslümanların diğer halklarla birlikte huzur ve refah içinde yaşamalarına imkan sağlamış; İslam medeniyetinin Avrupa'da tanınmasına ve yayılmasına büyük katkıda bulunmuştu. Endülüs Müslümanları Hıristiyan saldırıları karşısında yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalınca, Sultan II. Beyazıt'a elçi göndererek acil yardım talep ettiler. II. Beyazıt bu duruma kayıtsız kalmadı ve derhal Kemal Reis'i görevlendirdi. Kemal Reis komutasındaki askerler İspanya sahillerine çıkarma yaparak İspanya Kralına göz dağı verdiler. Ayrıca binlerce Müslüman Kuzey Afrika'daki güvenli topraklara taşındı ve İspanyollar'ın zulmünden kurtarıldı.

16. yüzyılın başında Portekizliler'in Hint Denizi'nde boy göstermeleri nedeniyle buradaki bazı Müslüman devletler zor durumda kalmışlardı. Bunlardan birisi Gucurat Devleti'ydi. 1530 yılında, Portekiz saldırıları üzerine Gucurat hükümdarı, Kanuni Sultan Süleyman'dan yardım istedi. Bunun üzerine Hint Seferi'ne çıkılarak, Portekizlilere karşı Gucurat Müslümanlarına askeri yardımda bulunuldu. Yine aynı bölgede yaşayan Ace Müslümanları da Portekiz tehdidine karşı İstanbul'dan yardım istediler, Osmanlı Padişahını tanıdıklarını bildirdiler. Kanuni, Ace Müslümanlarının bu isteğine de olumlu cevap vererek Lütfi Bey ve bir topçu birliğini bölgeye yardıma gönderdi. Bu tarihten itibaren Osmanlı sınırları resmi olarak olmasa da fiili olarak Güneydoğu Asya'ya kadar uzanmış oldu. ²⁴

Doğu Afrika sahillerinde yaşayan zenci Müslümanlar 1584 yılında yine kurtarıcı olarak gördükleri Türklerden

yardım istemişlerdi. Bu çağrıya gösterilen icabet, Türklerin hamiyetperverliklerinin sayısız örneğinden birisi oldu. Ali Bey, emrindeki Osmanlı birlikleri ile Aden'e hareket etti. Tüm Kenya sahillerini Müslüman azınlıklara karşı tehlike oluşturan unsurlardan temizledi:

*"Osmanlı Türkleri bu ülkelerin imdadına tam zamanında koşmamış olsalardı, buralar şüphesiz sömürgeci kahyalar tarafından istila edilmekle kalmayacak, bu istila İslam dini için de en büyük bir darbe olacaktı. Bundan böyle İslamiyet'in Orta ve Batı Afrika'da yayılması şöyle dursun, Kuzey Afrika'da bile (Endülüs Müslümanları misali) İslam varlığı büyük bir tehlikeye düşecekti. Belki de silinip gidecekti... Bugün sayıları milyonlarla ifade edilen Müslüman Afrikalıların nerede olursa olsun, Osmanlı Türkleri'ne karşı büyük bir minnet borcu vardır."*²⁵

Dünyanın dört bir yanında mazlum halkların yardımına koşan Osmanlı İmparatorluğu, Rus tehdidine karşı Kırım Tatarları'nın tek sığınağı olmuştu. Sıcak denizlere inmeye çalışan Ruslar'ın saldırıları nedeniyle yok olma tehlikesine maruz kalan Kırım Tatarları Osmanlı himayesine sığındılar. Bunun ardından Karadeniz adeta bir "Türk Gölü" haline geldi; ²⁶ üç yüzyıl boyunca da bu niteliğini korudu.

Kafkasya eski tarihlerde de birçok ırk ve dinden insanın yaşadığı bir bölgeydi. Kafkasya'daki Çerkezler'in yardımına koşan yine Osmanlı oldu. 19. yüzyılın ortalarında Rus zulmüne ve saldırılarına dayanamayarak bölgeyi terk etmek zorunda kalan Çerkez Müslümanlarına kapılarını sadece Osmanlı İmparatorluğu açtı. Bu yıllarda 1.5 milyon Çerkez, Osmanlı topraklarının çeşitli yerlerinde yerleştirildi.

Osmanlı Topraklarındaki Yahudilerin Durumları

Yahudiler ile Türkler arasındaki ilk ilişkiler Büyük Selçuklu Devleti döneminde kuruldu. O çağlarda Yahudiler, Bizans'ın ekonomik ve dinsel baskılarından kaçarak kitleler halinde Türk topraklarına göç ettiler. Bundan sonra Türk topraklarındaki Yahudiler, hemen her dönem dünyanın diğer yerlerindeki Yahudilere kıyasla daha iyi koşullarda yaşadılar.

Osmanlı Devleti kurulduğunda Bursa'da kalabalık bir Yahudi toplumu vardı. Bursa'nın fethinden sonra Yahudiler kendi dini liderleri tarafından yönetilme hakkına kavuştular.

Türklerin Balkanlar'a yerleşmeleri Yahudi azınlık tarafından memnuniyetle karşılandı. Türk adalet ve hoşgörüsünün namını duyan Balkan Yahudileri, fetihlerin ardından Osmanlı topraklarına göç etmeye başladılar. Aynı dönemde Başhaham İshak Safetti, Avrupa'daki Yahudilere Osmanlı topraklarına göç etmeleri yönünde çağrıda bile bulundu. Söz konusu davette, Başhaham şu ifadelerle yer veriyordu:

"Beni dinleyiniz: Museviler, dünyanın hiçbir yerinde Türkiye'de olduğu kadar rahat edemez... Bu memleket içinde kendi yaşamlarımızı daha rahat düşünür, istediklerimizi yapabiliriz. Hayalinizden ne geçiyorsa... bütün bunları Türklerin yanında yapabilirsiniz. Size kimse dokunmaz... Şimdi tembellik etmeyiniz, rahat yere geliniz... Bundan başka, bu memleketin faydaları ve halkının iyiliği Almanya'da bulunmaz." ²⁷

Avrupa'dan Türk beldelerine en büyük Yahudi göçü 1492 yılında gerçekleşti. Endülüs Devleti yıkılınca kuru-

masız kalan yüz binlerce Yahudi, Osmanlı Padişahı Sultan II. Beyazıt'ın verdiği izinle Osmanlı yönetimindeki şehirlere yerleştiler. 1492 yılı Yahudi tarihi açısından bir dönüm noktası oldu.

Yahudilerin Türklere karşı duyduğu minnettarlık, Yahudi yazar Avram Galanti tarafından özlü bir biçimde şöyle ifade edilir:

*"Dünyanın hiçbir memleketinin Yahudileri, Türkiye Yahudileri kadar himaye görmemiştir. Yahudiler bunu biliyor ve Yahudi tarihi de bunu altın harflerle yazıyor."*²⁸

Yahudilerin kültürlerini ve dinlerini muhafaza etmesine izin verildiği Osmanlı topraklarında böylece Yahudi nüfusu hızla çoğaldı. 16. yüzyılın sonunda sadece İstanbul'da yaklaşık 150.000 Yahudi özgür bir şekilde yaşamaktaydı.²⁹

Osmanlı İmparatorluğu'nun adil yönetimi sayesinde, üç dine ve muhtelif mezheplere mensup, dilleri, kültürleri, ırkları birbirlerinden tamamen farklı milyonlarca insan, asırlar boyunca hiçbir zulme maruz kalmadan, huzur içinde yaşamışlardır.

TÜRK'ÜN ÜSTÜN AHLAKI

Bir milletin devlet kurma ve yönetmedeki yeteneği, hiç şüphesiz, o milletin kendine özgü değerleri ile yakından ilgilidir. Bu açıdan değerlendirildiğinde Türklerin tarih boyunca kurmuş oldukları büyük devletlerin çokluğu, Türk Milleti'nin teşkilatçılığının bir göstergesidir.

Türk Milleti sadece kendisi için değil, aynı zamanda hakimiyeti altındaki tüm milletler için

Türk'e yakışır bir şekilde hareket etmiştir. Osmanlı Devleti'nin üç kıtaya yayılmış sınırları üzerinde, onlarca milleti yüzyıllar boyu barış içinde birarada tutmasının özünde Türk'ün yüksek seciyesi yatar.

Herşeyden önce, Türklerde kan bağına dayanan asillik, aralarında uçurumlar bulunan kast veya sınıflar yoktur. Türklerde millet devletin, devlet de milletin hizmetindedir.

Osmanlılarda millet kavramı yalnızca Türkleri değil, devlet içindeki tüm insanları kapsayan bir anlayışın ifadesidir. Atatürk'ün "Ne mutlu Türk'üm diyene" sözü ve "Türkiye Cumhuriyeti'ni kurarlara ve burada yaşayanlara Türk denir" tanımlaması da, bütünleştirici bir anlayışın ifadesidir.

**Mustafa Kemal
Atatürk**

Türklerde Askerlik

Türklerin ön plana çıkmış meziyetlerinden biri doğuştan asker olmalarıdır. Türk askeri cesur, fedakar ve itaatkardır. Tarih boyunca kurulan Türk devletlerinin temeli düzenli bir askeri teşkilata dayanmıştır. Askerlik, Türklerde milli bir görev olmuştur. Türklerin mükemmel askeri kuruluşları ve değerli komutanları tüm dünyanın hayranlığını kazanmıştır. Arap düşünür Cahiz, "Türk'e karşı hiçbir şey duramaz. Hiçbir kimse onu, yutulacak bir lokma olarak kabul edemez" ³⁰ diyerek Türk ordularının üstünlüğüne işaret etmiştir.

Türklerde şehitlik ve gazilik mertebeleri kutsaldır; Yakın tarihimizdeki Kurtuluş Savaşı "ölürsem şehit, kalırsam gazi" inancıyla kazanılmıştır. Bu ölüm-kalım savaşındaki zaferimiz, Türk askerlik ruhunun ölmediğini ve ölmeyeceğini bir kere daha tüm dünyaya göstermiştir.

Allah, Kuran ayetlerinde Müslümanların güçlü karakterlerini ve hiçbir zorluk karşısında yılmayan üstün ahlaklarını örnek vermektedir. İşte Türk devletlerinin üstün askeri gücü ve kahraman karakteri de salih Müslümanların ayetlerde bildirilen üstün karakterleriyle çok büyük benzerlikler göstermektedir. Bunun nedeni Türklerin sahip oldukları İslam ahlakıdır. Allah, iman edenlerin güçlü ve cesur karakterlerini ayetlerde şu şekilde tarif eder:

Nice peygamberle birlikte birçok Rabbani (bilgin)ler savaşa girdiler de, Allah yolunda kendilerine isabet eden (güçlük ve mihnet)den dolayı ne gevşeklik gösterdiler, ne boyun eğdiler. Allah, sabredenleri sever. Onların söyledikleri: "Rabbimiz, günahlarımızı ve işimizdeki aşırılıklarımızı bağışla, ayaklarımızı (bastıkları yerde) sağlamlaştırdı ve bize kafirler topluluğuna karşı yardım et" demelerinden başka bir şey değildi. (Al-i İmran Suresi, 146-147)

Adalet ve Hoşgörü

Türk Milleti, idaresi altındaki çeşitli ırk ve dinden insanlara her zaman adil ve hoşgörülü davranmıştır. Osmanlı İmparatorluğu bunun güzel bir örneğidir; topraklarındaki çeşitli dinlere, dillere ve kültürlere sahip insanların inançlarına, geleneklerine müdahale edilmemiştir. Türkler, Allah'ın Kuran'da "**Şüphesiz Allah, size emanetleri ehline teslim etmenizi ve insanlar arasında hükmettiğinizde adaletle hükmetmenizi emrediyor...**" (Nisa Suresi, 58) şeklinde bildirdiği emri yüzyıllardır uygulamışlardır. Türkler, yaşamaktan şeref duydıkları İslam ahlakının bir gereği olarak, kendi aleyhlerine olsa bile adaleti uygulamaktan vazgeçmemişlerdir:

Ey iman edenler kendiniz, anne babanız ve yakınlarınız aleyhinde dahi olsa Allah için şahidler olarak adaleti ayakta tutun. (Onlar) ister zengin olsun, ister fakir olsun; çünkü Allah onlara daha yakındır. Öyleyse adaletten dönüp heva(tutku)larınıza uymayın... (Nisa Suresi, 135)

... Sizi Mescid-i Haram'dan alıkoymduklarından dolayı bir topluluğa olan kininiz, sakın sizi haddi aşmaya sürüklemesin. İyilik ve takva konusunda yardımlaşın, günah ve haddi aşmada yardımlaşmayın ve Allah'tan korkup-sakının. Gerçekten Allah (ceza ile) sonuçlandırması pek şiddetli olandır. (Maide Suresi, 2)

Boğdan Beyi Büyük Stefan'ın oğullarına vasiyetinde söz konusu gerçek şöyle dile getirilmiştir:

"Belki de yakında himayeye muhtaç olacaksınız. Asla Rus'a yanaşmayın, haindir sizi yok eder. Fakat kendinizi Osmanlılara emanet edin, adil ve merhametlidirler."³¹

Mohaç Savaşı'nda Türklere esir düşen Bartholomeus Georgievic'in 1544 tarihli *Türklerin Gelenek ve Görenekleri* isimli eserinde, Türklerin sefer zamanında dahi adaleti gözettiklerine şöyle dikkat çekilmiştir:

"Savaş zamanında öyle sıkı bir disiplin vardır ki, hiçbir asker adaletsiz bir şey yapmaya cesaret edemez. Adaletsizlik yapan hiç acımaksızın cezalandırılır. Gözcüler ve düzen sağlayıcılar vardır... Geçip gidilen yolların kıyısındaki bağ ve bahçelerde sahiplerinin izni olmaksızın, bir elma bile koparılamaz." 32

Türkler Güvenilir İnsanlardır

Türkler fethettikleri tüm topraklarda güvenilir karakterleriyle tanınmışlardır. Bu özellik, onların Kuran ahlakını örnek alıp yaşamalarının bir sonucudur. Allah Kuran'da iman edenler için **"(Bir de) Onlar, kendilerine verilen emanete ve verdikleri ahde (harfiyyen) riayet edenlerdir"** (Mearic Suresi, 32) şeklinde bildirmektedir.

Türkler hakkında olumsuz kanaatler taşıyan yabancılar dahi söz konusu gerçeği teyit etmişlerdir. 18. yüzyılda İngiltere'nin İstanbul sefiri olarak görev yapmış James Porter'ın itiraf mahiyetindeki açıklamaları şöyledir:

"Türkiye'de yol kesme vakalarıyla ev soygunculukları ve hatta dolandırıcılık ve yankesicilik vakaları adeta meçhul gibidir. Harp halinde olsun, sulh halinde olsun, yollar da evler kadar emindir; bilhassa ana yolları takip ederek tekmil (bütün) imparatorluk arazisini en mutlak bir emniyet içinde baştan başa katetmek her zaman mümkündür; daimi bir seyrüseferle yolcu adedinin çokluğuna rağmen vukuatın fevkalade azlığına hayret etmemek elde değildir; birçok yıllar içinde ancak bir tek vakaya tesadüf edilebilir." 33

Jean Antoine Guer'in 1747 yılında Paris'te yayınlanan *Moeurs et Usages des Turcs* (Türklerin Gelenek ve Alışkanlıkları) isimli eserinde, Osmanlı topraklarındaki insanların emniyetinin teminat altında olduğuna dikkat çekilmiştir:

"Gerek İstanbul'da, gerek Osmanlı İmparatorluğu'nun bütün şehirlerinde hüküm süren emniyet ve asayiş, hiçbir tereddüde imkan bırakmayacak surette ispat etmektedir ki, Türkler hiçbir zaman görülmemiş bir derecede medenidirler..." ³⁴

Doğruluk ve Dürüstlük

Türkiye'de bulunan yabancıların ortak bir görüşü vardır. Müslüman bir Türk ile iş yaptıklarında mukavele-ye gerek olmadığını, sözün yeterli olduğunu ifade ederler. Elbette bu durum Türk-İslam ahlakının doğal bir sonucudur. Kuran ahlakına sahip olan Müslümanlar Bakara Suresi'nde **"... ahidleştiklerinde ahidlerine vefa gösterenler..."** şeklinde tarif edilir. Ayetin devamında ise **"İşte bunlar, doğru olanlardır ve muttaki olanlar da bunlardır."** (Bakara Suresi, 177) şeklinde buyrulur.

Fransız generallerinden Comte de Bonneval, Türklerin dürüstlüğüne hayran kaldığını şöyle belirtmiştir:

"Haksızlık, tekelcilik, hırsızlık gibi suçlar Türkler arasında adeta yok gibidir. Kısacası ister vicdani bir akideden, ister ceza korkusundan mütevellit olsun, o kadar dürüstlük gösterirler ki, insan çok defa Türklerin doğruluğuna hayran kalır." ³⁵

Türkleri diğer milletlerden ayıran özelliklerden birisi Türklerin hile ve yalan bilmemeleridir. İslam dini, Türklerin güzel ahlaki nitelikleri benimsemelerini, kötülerini ise reddetmelerini sağlamıştır. Bu gerçek 19. yüzyıla ait bir kaynaktan şöyle anlatılır:

"Milli seciyeyi halkın orta tabakasında, yani sanatlarıyla yaşayan ve zenginlerle fakirler arasındaki zümreyi teşkil eden insanlar arasında aramalıyız. İşte bu tabakaya mensup olan Türkler arasında içtimai ve ailevi faziletler, kendi ihtiyaçlarına ve bilhassa ilk resuller devrine layık nazikane muaşeret kaidelerine uygun bir tahsil seviyesiyle birleşir. Namuskarlık Türk tüccarının vasfıdır... Rumlarla karışık olmayan Türk köylerinde hayatın masumiyetiyle örf ve adetlerin sadeliği pek şayanı dikkattir ve hilekarlıkla dolandırıcılık oralarda tamamıyla meçhuldür." ³⁶ (İngiliz yazar T. Thornton)

Fransız seyyah Du Loir'in 17. yüzyıldaki şu tespiti konuyu özetler mahiyettedir:

"Hiç şüphesiz ki ahlak bakımından Türk siyasetiyle medeni hayatı bütün cihana örnek olabilecek vaziyettedir." ³⁷

Tevazu

A. Brayer, 19. yüzyılda Paris'te yayınlanan *Neuf annes a Constantinople* (Konstantinopolis'te Dokuz Yıl) isimli eserinde, Türk tevazusunun üzerinde durmuş; bunun kaynağının Kuran olduğunu şöyle belirtmiştir:

"Müslüman Türkler arasında kibir ve gurur adeta bilinmez. Kuran'ın en şiddetle yasakladığı temayüllerin biri de budur... Bir taraftan da sürekli olarak alçak gönüllük telkin edilir... İşte bundan dolayı Müslüman Türk'ün yürüyüşünde vakar ve ihtişam olmakla beraber, katiyen kibir ve azamet yoktur. Daima yavaş sesle konuşur; el ve kol hareketlerinde hiçbir zaman zorla hükmeden bir eda sezilmez; hizmetinde tatlılık ve kolaylık vardır." ³⁸

Bir ayette iman edenlerin tevazulu karakterleri şu şekilde tarif edilir:

O Rahman (olan Allah)ın kulları, yeryüzü üze-

rinde alçak gönüllü olarak yürürler ve cahiller kendileriyle muhatap oldukları zaman "Selam" derler. (Furkan Suresi, 63)

İyilikseverlik

İyilikseverlik, hayırseverlik gibi faziletler Türk ahlakının ayrılmaz parçalarıdır. Türk'ün insanıyeti, misafirperverliği, hayrat ve hasenatı asırlar boyunca dillere destan olmuştur.

Konuyla ilgili olarak yabancı eserlerde şu övgü dolu ifadelere rastlarız:

"Hiçbir istisnası olmamak şartıyla bütün Türkler hayır severler; ne din farkına, ne de ihtiyaç sahiplerinin geçmiş fiil ve hareketlerine bakmaksızın bütün muhtaçlara yardım ederler. Çünkü onların nazarında herhangi bir şaki (eşkıya) hayat değiştirip mükemmel bir veli olabilir. İşte bundan dolayı Türk hayrat ve hasenatından hiçbir kimse mahrum edilmez." ³⁹ (Comte de Bonneval, Fransız general)

"Bütün gezilerimde Türklerin hatışınaslıklarıyla lütufkarlıklarını gösteren birçok vaziyetlerle karşılaştım. Şahit olduğum deliller beni bu milletin iyi kalpli ve insanı minnettar edecek hareketlere pek meyyal olduğuna... ikna etmiş oldu. İstanbul civarındaki gezintilerimde ben hep bu milletin lütufkarlığıyla misafirperverlik aşkına şahit oldum. Rastgeldiğim hangi Türk'e yol sorsam, hemen bana rehberlik etme teklifinde bulunuyor, yiyecek ve içecek şeyler hususunda elinden gelen ikramda kusur etmemek suretiyle de hep aynı kibarlığı gösteriyordu." ⁴⁰ (L.H. Delamarre)

"Türklerin nazarında hayrat ve hasenat imandandır... Türkler kadar kelimenin tam manasıyla insanıyetperver hiçbir millet bilmiyorum." ⁴¹ (A. Ubcini)

"Hayrat ve hasenat yalnız Kuran ile Türk imamları tarafından iyice telkin ve teşvik edilmiş olmakla kalmayıp halk tarafından da o kadar sadakatle ve öyle bir el birliği ile tatbik edilir ki, bütün Türkiye ile Kırım'da dilenciliğin veyahut dilenciliği meslek ittihaz etmiş fukaranın ne olduğu bile malum değildir." ⁴² (Aubry de la Motraye)

"Dünyada esirlere, kölelere, cariyelere ve hatta kürek mahkumlarına Müslüman Türklerden daha iyi bakan ve daha iyi muamele eden hiçbir millet yoktur." ⁴³ (Mouradgea d'Ohsson)

Türklerin bu güzel ahlak özellikleri, onların Kuran ahlakına olan bağlılıklarının bir sonucudur. Ayetlerde İslam ahlakının insana kazandırdığı güzel özelliklerden birkaçı şu şekilde bildirilir:

... Allah'a ve ahiret gününe iman eder, maruf olanı emreder, münker olandan sakındırır ve hayırlarda yarışırlar. İşte bunlar salih olanlardır. (Al-i İmran Suresi, 114)

Onlar, bollukta da, darlıkta da infak edenler, öfkelerini yenenler ve insanlar (daki hakların)dan bağışlama ile (vaz) geçenlerdir. Allah, iyilik yapanları sever. (Al-i İmran Suresi, 134)

Kendilerinden önce o yurdu (Medine'yi) hazırlayıp imanı (gönüllerine) yerleştirenler ise, hicret edenleri severler ve onlara verilen şeylerden dolayı içlerinde bir ihtiyaç (arzusu) duymazlar. Kendilerinde bir açıklık (ihtiyaç) olsa bile (kardeşlerini) öz nefislerine tercih ederler. Kim nefsinin 'cimri ve bencil tutkularından' korunmuşsa, işte onlar, felah (kurtuluş) bulanlardır. (Haşr Suresi, 9)

SAHİP OLDUĞUMUZ MİRAS

"Türkler bir ırk ve millet olmak haysiyetiyle yeryüzünün en şerefli insanlarıdır. Karakterleri pek asil ve yücedir... Asaletleri alınlarında ve amellerinde yazılıdır... Onların yurdu efendiler diyarıdır, kahramanlar, şehitler ülkesidir." Fransız şair Lamartine

Türkler hakim oldukları topraklarda her dönemde ve her koşulda geçerli olan birleştirici bir kültür mirası oluşturmuşlardır. İşte 21. yüzyılda Türk Milleti'ni tekrar lider milletler sınıfına sokacak olan miras da bu güçlü ve etkin medeniyet mirasıdır.

Peki medeniyet mirası denildiğinde kastedilen nedir? Türklerin sahip oldukları mirası bu kadar yıkılmaz ve sağlam yapan unsurlar nelerdir?

İslamiyetin kabulünden önce de büyük bir uygarlığa sahip olan Türkler, Uzak Doğu'dan Balkanlar'a, hatta Orta Avrupa'ya kadar yayılmışlardı. Çin, Hindistan, İran, Roma ve Bizans ülkelerinin sınırlarını aşan bu alanlarda pek çok önemli siyasi oluşumun içinde yer aldıkları gibi, kültürel olarak da tüm dünya devletlerine örnek olacak bir miras bırakmışlardır. Bugün söz konusu bölgelerde yapılan arkeolojik kazılarda elde edilen Türk hakimiyetine ait birçok kıymetli sanat eseri, heykeller, minyatürler, çiniler, kumaş parçaları ve duvar resimleri bugün Berlin, Moskova ve Kalküta müzelerini süslemektedir.

Bununla birlikte Türk Milleti'nin kültür birikimini derinden etkileyen en önemli unsur ise İslamiyet'in kabulü olmuştur. Müslümanlığa giriş Türk tarihinde çok önemli

Beylerbeyi Sarayı

Gerek Büyük Selçuklu İmparatorluğu, gerekse Anadolu Selçuklu İmparatorluğu Anadolu'da hüküm sürdükleri dönem boyunca, Türk örfünün ve İslam ahlakının getirdiği hoşgörünün en güzel uygulamalarını göstermiş ve bir Türk-İslam devletinin nasıl bir yapıda olacağını en çarpıcı örneklerini sunmuşlardır.

bir mihenk taşıdır. Türkler örflerinin gereği olan dürüstlük, mertlik, cesaret gibi hasletleri İslamı yaşamaya başladıktan sonra daha da pekiştirmişler, Kuran ahlakını tanımlarıyla birlikte adaletli, hoşgörülü, ileri görüşlü, vicdanlı yöneticiler yetiştirmeye başlamışlardır. Ayrıca Müslümanlık, firkalar halinde yaşayan Türkler arasında birlik kurulmasına da vesile olmuştur. İnançta ve dilde birlik sağlanmasıyla daha da güçlenmişler. Müslümanlık, devlet kavramında da önemli değişikliklere vesile olmuş, kısa süreli devletlerin yerini Türk tarihinde ilk defa uzun ömürlü cihan devletleri almaya başlamıştır.

Anadolu'da hüküm sürdükleri dönem boyunca bir Türk-İslam devletinin nasıl bir yapıda olacağını ve nasıl yürütüleceğinin en çarpıcı örneklerini sunmuşlardır. Ünlü Ermeni tarihçisi Urfalı Mathiu, Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nun güçlü hakanlarından Melikşah'ın siyaset anlayışından şu şekilde bahseder:

Melikşah saltanatı Allah'ın lütfuna mazhar oldu. Hakimiye-

ti uzak ülkelere kadar yayıldı ve Ermenilere huzur verdi. Kalbi Hıristiyanlara karşı şefkatle dolu idi. Geçtiği ülkelerin halklarına karşı baba gibi davrandı. Birçok şehir ve vilayetler kendi arzuları ile onun idaresine girdi, bütün Rum ve Ermeni beldeleri onun kanunlarını tanıdı. 44

Şüphesiz Selçuklu Sultanları'nın bu engin hoşgörü anlayışlarının temelinde, aldıkları İslam terbiyesi vardır. Nitekim Müslümanlar sadece doğruyu anlatmakla görevlidir, hidayeti verecek olan ise Allah'tır. Bu nedenle Kuran'da insanların dinini değiştirmesi ya da İslam'a dönmesi için baskı ve zor kullanmak yasaklanmıştır. Bakara Suresi'nde şöyle buyrulmaktadır:

Dinde zorlama (ve baskı) yoktur. Şüphesiz doğruluk (rüşd) sapıklıktan apaçık ayrılmıştır. Artık kim tağutu tanımayıp Allah'a inanırsa o sapaşlam bir kulba yapışmıştır, bunun kopması yoktur. Allah işitendir, bilendir. (Bakara Suresi, 256)

Selçukluları takiben kurulan Osmanlı Devleti ise 600 yılı aşkın bir süre çok geniş bir coğrafyaya hükmetmiş, dünya siyasetini yönlendiren temel aktörlerden biri olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu, üç dine ve muhtelif mezheplere mensup, dilleri, kültürleri, ırkları farklı, birbirlerinden tamamen ayrı dünya görüşlerine ve inanışlara sahip olan milyonlarca insanı ve çok geniş bir coğrafyayı altı asır boyunca yönetmiştir. Üstelik bu yönetim zora ve baskıya değil, hoşgörü ve toplumsal uzlaşmaya dayanan bir yönetim olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nu böylesine yücelten sebeplerin başında ise, bu devleti yöneten hükümdarların ve bürokrasinin, İslam sayesinde kazandıkları adalet anlayışı ve "**İ'la-yı Kelimetullah**" (Allah'ın Kelimesi'ni Yaymak) ideali vardır.

BİR CİHAN İMPARATORLUĞU: OSMANLI

"Osmanlı'ya iki kıta üzerinde hükmetmek yetmez. Zira Allah'ın azmi iki kıtaya sığmayacak kadar büyük bir davadır. Selçukluların varisi biz olduğumuz gibi, Roma'nın da varisi biziz." 45 Orhan Gazi'nin oğlu Murad Bey'e nasihati

Memalik-i Osmaniye (Osmanlı ülkeleri), üç eski kıtanın birleştiği alanı, diğer bir deyişle Avrupa'nın güneybatısını, Afrika'nın kuzeyini ve Asya'nın güneybatısını kapsamaktadır. Devletin topraklarının, en geniş olduğu dönemde yüzölçümü 24 milyon km²'yi bulmaktadır. Güney Amerika kıtasının yüzölçümünün yaklaşık olarak 21 milyon km² olduğu gözönünde bulundurulursa, Osmanlı İmparatorluğu'nun topraklarının genişliği daha iyi anlaşılmaktadır. Tarih boyunca güçlü ve büyük medeniyetlere ev sahipliği yapmış olan bu topraklarda kurulan en son ve en uzun ömürlü medeniyet Osmanlı medeniyetidir. 600 yıllık ömründe, 400 yıl boyunca devletin en geniş sınırlarını elinde tutan, gerileme dönemi dediğimiz 200 yıl boyunca bile çok fazla toprak kaybetmeyen, yıkılış dönemi olan 20. yüzyılın başlarına kadar gücünü ve etkisini muhafaza eden Osmanlı, "cihan devleti" ünvanını fazlasıyla hak etmektedir. Kuşkusuz böylesine büyük bir devletin bu kadar uzun ömürlü olmasını yalnızca askeri güçle açıklamak mümkün değildir. Osmanlı Devleti'ni cihan devleti ünvanına layık kılan unsurların başında temelini dayandırdığı ve gücünü aldığı manevi değerler gelmektedir. Herşeyden önce Osmanlı Devleti, devletin kurucusu olan Osman Gazi'ye Şeyh Edebalı tarafından verilen şu öğütler üzerine bina edilmiştir:

Fatih Sultan Mehmet'in
İstanbul'a girişı

Din ve vicdan hürriyeti, Osmanlı Devleti'nde titizlikle uygulandı. Osmanlı topraklarında kilise, havra ve camiler yan yanaydı. Darülaceze'ye yaptırılan bu cami, havra ve kilise de bu hoşgörünün günümüze bir yansımasıdır.

Ey oğul, artık Bey'sin! Bundan sonra öfke bize, uysallık sana. Güceniklik bize, gönül almak sana. Suçlamak bize, katlanmak sana. Acizlik bize, hoşgörmek sana. Anlaşmazlıklar bize, adalet sana. Haksızlık bize, bağışlamak sana...

Dünya senin gözlerinde gördüğün gibi büyük değildir. Bütün fethedilmemiş surlar, bilinmeyenler, görülmeyenler ancak senin fazilet ve erdemlerinle gün ışığına çıkacaktır. ⁴⁶

Türk-İslam ahlakının en güzel yansımalarından biri olan Şeyh Edebali'nin bu öğütlerinde de gördüğümüz üzere, Osmanlı Devleti'nin hareket noktası Kuran'da tüm insanlara emredilen güzel ahlaktır. İşte bu ahlak Osmanlı'yı küçük bir beylikken, 3 kıtaya hükmeden bir devlet haline getirmiştir. Osmanlı'nın adalet anlayışı, hoşgörüsü ve oluşturduğu uzlaşma ortamının temelinde de İslam ahlakı vardır.

Osmanlı'nın İslam Ahlakı

Osmanlı Devleti için İslam'ın bayraktarlığını yapmaktan, İslam'ın adaletini ve ahlakını dünyaya yaymaktan daha büyük bir hedef yoktu. Bu nedenle de Osmanlı, fetrettiği topraklarda yine Kuran'da emredildiği gibi hiçbir zora ve baskıya başvurmadan İslam ahlakını yaşattı ve hakim kıldı. Osmanlı için sadece Müslüman ve Türk halkın rahatı ve mutluluğu değil, kendisine tabi olan her dilden ve her dinden insanın rahatı ve mutluluğu önemliydi. İslam ahlakının bir gereği olarak Osmanlı padişahları, kendilerinden yardım isteyen kişi -inançsız da olsa- ihtiyaç içinde olana yardım etmiş ve bunun Allah'a karşı olan sorumluluklarından biri olduğunu bilmişlerdir. Bu, iman edenlere Kuran'da bildirilen bir emirdir:

Eğer müşriklerden biri senden eman isterse ona eman ver, öyle ki Allah'ın sözünü dinlemiş olsun. Sonra onu güvenlik içinde olacağı yere ulaştır. Bu onların elbette bilmeyen bir topluluk olmaları nedeniyledir. (Tevbe Suresi, 6)

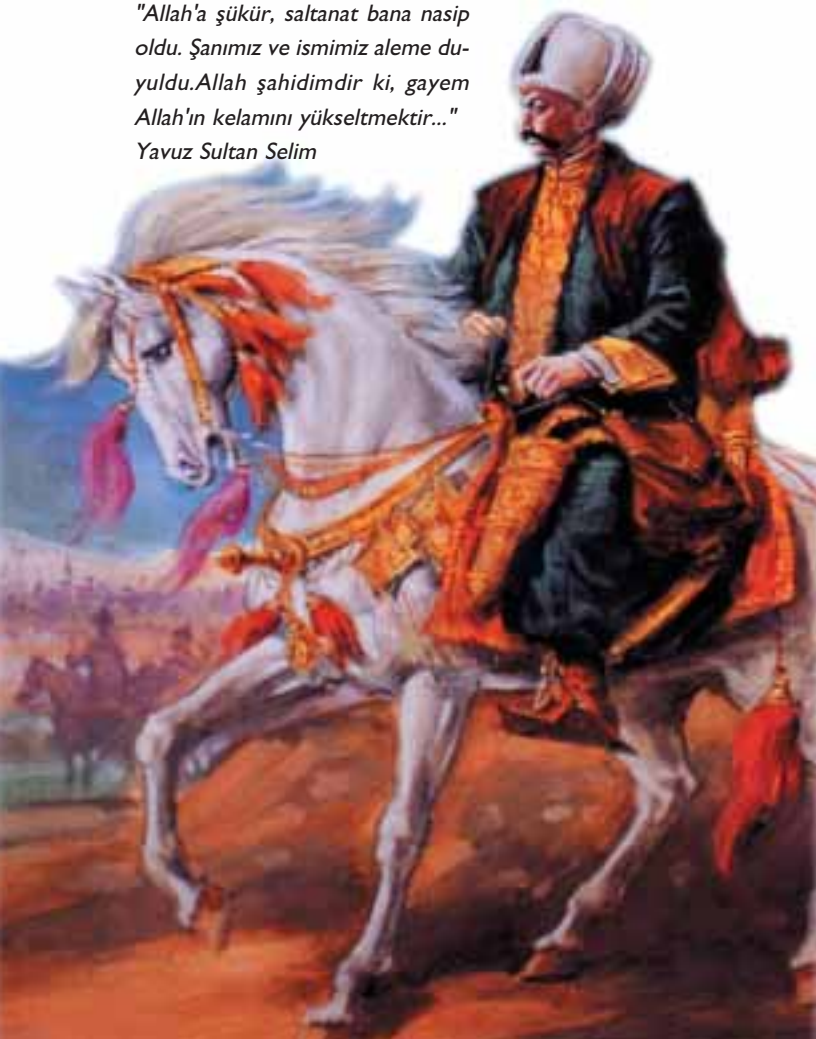
Osmanlı için ele geçirdiği toprakların tümü "vatan toprağı" idi ve Dar'ül İslam (İslam yurdu) olarak kabul edilen bu topraklarda yaşayan insanların hepsi de İslam'ın halifesi olan padişaha emanet idiler. Osmanlı padişahlarının Allah ve peygamber sevgileri giriştikleri her işte itidalli, adaletli, merhametli ve dolayısıyla da başarılı olmalarını sağlamıştır. Osmanlı yöneticileri kendilerini halkın işlerini yapmak için Allah'ın görevlendirdiği kişiler olarak görürlerdi ve halka hizmet götürmeyi ana görevleri sayarlardı. Piri Paşa'nın Yavuz Sultan Selim için sarf ettiği sözler bu gerçeği açıkça gözler önüne sermektedir:

"Kendilerini padişah bilmezlerdi. "Hak Teala'nın zavallı

ve yoksul kullarının ve yeryüzündeki tüm kullarının güvenliğini korumaya gönderdiği değersiz biriyim" buyururlardı..."⁴⁷

İslam ahlakının yaşandığı ve hakim olduğu Osmanlı toprakları aynı zamanda çok büyük alimlerin de vatanıydı. Osmanlı idarecileri askeri ve mülki erkana olduğu ka-

"Allah'a şükür, saltanat bana nasip oldu. Şanımız ve ismimiz aleme duyuldu. Allah şahidimdir ki, gayem Allah'ın kelamını yükseltmektir..."
Yavuz Sultan Selim

dar, ilim ehlinin de fikirlerine önem verir, aldıkları kararlarda onlarla istişare ederlerdi. Adaletin sağlanması için çok büyük gayret sarf ederlerdi. Osmanlı padişahları, halka karşı devlet otoritesini kötüye kullanan idarecileri bu tutumlarından meneden pek çok kanunname yayınlamışlar, kendilerinin bizzat şahit olmadıkları ortamlarda bile halkın devletten razı olacağı bir sistem tesis etmişlerdi. Devlet görevlilerinin kanun ve adalete aykırı davranmasını kesinlikle yasaklayan pek çok beyannameden birisi de Semendere kadısına gönderilen beynamedir. Padişah bu beynamede halkın kendisine Allah'ın bir emaneti olduğunu belirttikten sonra, kanuna aykırı olarak Sancak beylerinin ve diğer görevlilerin onlardan fazla bir şey almalarını zulüm saymakta ve bunu şiddetle yasaklamaktadır. Bu emri yerine getirmekte ihmali ve kusuru görülenlerin derhal cezalandırılmalarını emretmektedir. ⁴⁸

Osmanlıların yaşamaktan şeref duydukları İslam ahlakı, onlara kendi aleyhlerine olsa bile adaleti emrediyordu. Nisa Suresi'nde bildirilen bu ahlak özelliği, Osmanlı'nın ve tüm Müslümanların üstün adalet anlayışının da temel taşıdır:

Ey iman edenler kendiniz, anne babanız ve yakınlarınız aleyhinde dahi olsa Allah için şahidler olarak adaleti ayakta tutun. (Onlar) ister zengin olsun, ister fakir olsun; çünkü Allah onlara daha yakındır. Öyleyse adaletten dönüp heva(tutku)larınıza uymayın. (Nisa Suresi, 135)

Türklerin ele geçirdikleri topraklarda, bu düşünce ve inançla, adaletli, şefkatli, merhametli, ırk ve kabile taassubundan uzak bir siyaset izlemeleri, Türk idaresinin

Osmanlı Devleti İdaresindeki Toprakların Dünya Geneline Oranı		
	Yüzölçümü (km²)	Nüfusu (1995) (bin kişi)
Osmanlı Devleti	11437706	373957
Osmanlı Devleti Etkisindeki Topraklar	39030974	1919955
Toplam	50468680	2293912
Dünya Genel Toplamı	133389909	5717952
Toplamın Dünya Geneline Oranı	37,8	40,1

pek çok ülke tarafından bir kurtarıcı olarak karşılanmasına sebep oldu.

Din ve vicdan hürriyeti, bütün Türk devletlerinde olduğu gibi, Osmanlı Devleti'nde de titizlikle uygulandı. Osmanlı topraklarında kilise, havra ve camiler yan yanaydı. Bu nedenle başta Katolik Avrupa'nın katı baskılarına maruz kalan Ortodoks Balkan halkları olmak üzere pek çok halk, birçok kez, Hıristiyan yöneticiler yerine Müslüman Türk idarecilerin yönetimi altında yaşamayı tercih ettiler. Sadece Hıristiyanlar değil, XV. yüzyılın sonlarında İspanya'daki Yahudiler de kitleler halinde, adaletinden ve kendilerine sağlayacağı din hürriyetinden emin oldukları Osmanlı yönetimine sığındılar.

Önemli tarihçilerimizden Prof. Dr. İsmet Miroğlu, Tarih ve Medeniyet Dergisi'nde yayınlanan bir makalesinde Osmanlı'daki din ve vicdan hürriyetine detaylı bir şekilde yer vermektedir. Miroğlu'nun belirttiği gibi Rus kilisesinin zulmüne dayanamayan Kazaklar da din hürriyetini Osmanlı idaresinde bulan halklardandır.⁴⁹

Prof. Miroğlu söz konusu makalesinde Antalya Pat-

riği Makarios'un, Ortodokslara zulmeden Katolik Polonyalıları Osmanlı idaresiyle kıyaslayan şu sözlerine de değinmektedir:

*O imansızlar tarafından öldürülen binlerce insana, kadın, kız ve erkeklere ağladık. Lehliler Ortodoks adını dünyadan kaldırmak istiyorlar. Allah Türklerin devletini ebedi eylesin. Zira Türkler vergi aldıktan sonra Hıristiyan ve Yahudilerin dinlerine dokunmazlar.*⁵⁰

Osmanlı tarihi üzerine uzmanlaşmış olan ünlü tarihçi Arthur Gibbons'un "Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu" adlı eserinde Osmanlılar hakkında yer verdiği şu tespitler de Osmanlı hoşgörüsünün ispatı niteliğindedir:

*... Şu bir gerçektir ki, Türkler yeni zaman içinde milliyetlerini tesis ederken din hürriyeti fikrini temeltaşı olarak koymuş bir millettir. Sürekli Yahudi ve Hıristiyan taziyeklerine mukabil, Türklerin Balkanlar'a girmesinden sonra yerli gayrimüslimlerle yeni gelen Müslümanlar yüzyıllarca ahenk içinde yaşamışlardır."*⁵¹

Asırlar boyunca şanlı devletler kurmuş, 3 kıtaya hükmetmiş bir milletin torunları ve 21. yüzyılda yeni bir cihan devleti kurmaya aday bir milletin bireyleri olarak bizlere düşen ise, Osmanlı'yı Osmanlı yapan tüm maddi ve manevi değerlerin önemini doğru bir şekilde anlamak ve uygulamaktır.

Osmanlı örneği göstermektedir ki, Türk Milleti çok geniş bir coğrafyayı kolaylıkla yönetebilecek bir birikime, yeteneğe ve güce sahiptir. Önemli olan Osmanlı'nın üzerinde yükselmiş olduğu değerleri iyi anlamak, bunları yeniden ve çağımıza uygun şekilde yorumlamak ve uygulamaktır.

MİRASIMIZA SAHİP ÇIKMAK

"Gönül ister ki Afrika'nın kuzeyinden Endülüs'e çıkayım ve sonra Balkanlar üzerinden tekrar İstanbul'a döneyim!" 52 Yavuz Sultan Selim Mısır'ın fethinden sonra İstanbul'a dönerken

Buraya kadar anlatılanlardan da anlaşılacağı gibi Türk Milleti son derece sağlam ve köklü bir mirasa sahiptir. Bu noktada önemli olan bu mirasın önemini gereği gibi kavrayabilmek ve geçmişimize sahip çıkarak yüzümüzü geleceğe dönebilmektir. Bu yaklaşımın en güzel örneğini Cumhuriyetimizin kurucusu Büyük Önder Atatürk'ün yürüttüğü politikada görürüz.

Atatürk, Milli Mücadeleyi izleyen yıllarda Türk Milleti'nin geleceği için çok önemli bir rota belirlemiştir. Hem bir Osmanlı Paşası, hem de genç Cumhuriyetin kurucusu olan Atatürk'ün politikası, **"kültür ve medeniyet birikimimize sahip çıkmak, Osmanlı geleneğini modernleştirerek 20. yüzyıla aktarmak"** oldu. Atatürk, dönemin şartlarının izin verdiği ölçüde Osmanlı mirasına sahip çıktı. Atatürk'ün kurduğu genç Türkiye Cumhuriyeti'nin Osmanlı borçlarını son kuruşuna kadar ödemeyi kabul etmesi ve tüm ekonomik sıkıntılara rağmen bu borçların ödemelerine sadık kalması, Osmanlı mirasına sahip çıkma isteğinin bir göstergesiydi. Atatürk ayrıca Osmanlı geleneğini sürdürerek, Türkiye topraklarına sığınmak isteyen Türk olmayan Müslümanlara (örneğin Arnavutlara, Çerkeslere, Boşnaklara) olumlu yanıt vermiş, bu farklı etnik kökenden gelen Müslümanları tek bir dini kimlik içinde görmüş ve kabullenmişti.

Atatürk, öte yandan, Balkan Antantı ve Sadabad

Paktı gibi oluşumlarla, eski Osmanlı coğrafyalarında Türkiye'nin nüfuzunu korumaya çalışmıştı. Balkan Antantı, bazı Balkan ülkelerini, Sadabad Paktı ise bazı Ortadoğu ülkelerini Türkiye'nin liderliği altında stratejik işbirliğine taşıma amacını güdüyordu.

Bu, son derece doğru ve yerinde bir strateji idi. Çünkü daha önce de belirttiğimiz gibi "devlet geleneğini" oluşturan en önemli unsurlardan biri toplumların tarihidir. Tarih toplumların hafızasıdır ve her toplum dostlarını, düşmanlarını onların tarihleriyle değerlendirir. Tarih devletlere itibar ve otorite sağladığı gibi, özellikle eski imparatorlukların varisleri olan milletlerin geçmişte kendilerine bağlı olan topraklarda söz sahibi olmalarının da önemli bir aracıdır. Bir zamanlar bir İmparatorluk olan İngiltere, yüzyılın başından bu yana kademeli biçimde azalan siyasi ve ekonomik gücüne rağmen, hala eski kolonileri üzerinde belirli bir nüfuz sahibidir. Benzer bir nüfuz ilişkisi Fransa ile eski sömürgeleri arasında da vardır. Fransa'nın Cezayir'e ya da Suriye ve Lübnan'a olan ilgisinin meşruiyet zemini bu tarihsel bağdır. Kuşkusuz eğer İngiltere kendi tarihine küseydi ve imparatorluk olduğu zamanları reddetseydi, bu tür bir nüfuz elde edemezdi. Aynı şekilde Fransa da geçmişine yüz çevirseydi, Kuzey Afrika ve Ortadoğu siyasetinde bugün sahip olduğu etkiyi sürdüremezdi.

İşte tarihin bu denli etkili bir stratejik zemin oluşu, kuşkusuz Türkiye açısından büyük bir avantajdır. Çünkü Türkiye, bugün komşuları olan devletlerin çoğunu ve daha pek çok devleti beş yüzyıl boyunca yönetmiş bir imparatorluğun varisidir.

Osmanlı Devleti büyük devlet olmanın sırrını bul-

muş ve bu sırrı 600 yıllık ömrünün son anına kadar muhafaza etmişti. Batı'nın Osmanlı ile ilgili bir türlü kavrayamadığı gerçek ise bugünün siyasi literatürüyle, Osmanlı İmparatorluğu'nun "**moralpolitik**" (ahlaki) bir stratejik vizyona sahip olması idi. Sömürgeci güçler ise hep "**reel-politik**" (katıgerçekçi) bir vizyonla hareket ettiler. Bu nedenle, eğer kısa vadede kendilerine menfaat sağlıyorsa, bir ülkeyi uzun vadede karmaşa ve istikrarsızlığa sürükleyecek politikalar izlemekten çekinmediler. Osmanlı ise sahip olduğu topraklarda her nedenle olursa olsun karmaşaya ve düzensizliğe asla izin vermedi. Daima Kuran ahlakının emrettiği barış ve huzur ortamını, adaleti ve hoşgörüyü yaşatmaya çalıştı.

Ayrıca Avrupalı güçler ele geçirdikleri topraklarda yaşayan halkları kendilerinden aşağı, bir nevi ikinci sınıf insanlar olarak değerlendirip gaddar ve zalim bir politika izlerken, Osmanlılar sahip oldukları Kuran ahlakı nedeniyle her milletten insana karşı adaletli, hoşgörülü ve merhametli bir tutum sergilemişlerdir.

Avrupalı devletler bu ülkelerin tüm yeraltı zenginliklerini ele geçirip, halklarını fakirleştirirlerken, Osmanlı'yı veya Selçuklu'yu yöneten Türkler gittikleri ülkelere zenginlik, refah ve medeniyet götürmüşlerdir. Fethedilen ülkelere camiler, medreseler, kervansaraylar, köprüler, çeşmeler yaptırılmış, yıkmayı ve yok etmeyi değil, yeniden inşa etmeyi hedeflemişlerdir. M. Baudier'nin *Historie de la Religion des Turcs* (Türklerin Din Tarihi) adlı eserinde "Türkler merhamet, şefkat ve insanlara yardımda bütün milletlere ve hatta Hıristiyanlara da üstündürler" ⁵³ sözleriyle de belirttiği gibi, Türk Milleti fethettiği topraklarda yaşayan insanlara güzel ahlakıyla da örnek olmuştur.

Türk Sultanları'nın görevleri arasında fethettikleri yerlerde yaşayan insanları himaye etmek, kimsenin onlara zulüm yapmasına izin vermemekte vardı. Allah, İnsan Suresi 8. ayetinde müminlerin kendileri ihtiyaç içindeyken dahi yemeği önce esirlere yedirdiklerini bildirmektedir. Bu, İslam ahlakını yaşayan Müslüman yöneticilerin fethedilen topraklarda yaşayanlara karşı tüm uygulamalarını şekillendiren çok önemli bir ahlak özelliği olmuştur. Nitekim düşmanlarından kaçarak Osmanlı İmparatorluğu'na sığınan İsveç Kralı XII. Charles (Demirbaş Şarl)'ın bir yakınına yazdığı mektuptaki sözleri de, Müslüman Türk Milleti'nin insani ve güzel ahlaklı tutumunun dile getirilişidir:

Şefkatin, cömertliğin, asaletin, nezaketin esiriyim. Türkler beni işte bu elmas bağa sardılar. Bu kadar şefkatli, bu kadar nazik bir milletin arasında hür bir esir olarak yaşamak bilsen ne kadar tatlı...⁵⁴

Osmanlı Devleti kuruluş döneminden itibaren fethettiği topraklardaki Hıristiyan teba ile her zaman iyi ilişkiler kurmuş, onların sempatisini kazanmıştır.

Nitekim Batılı tarihçi ve siyaset adamlarının kaleme aldığı eserlerde de Türk-İslam ahlakının getirdiği adalet ve hukuk anlayışı övülmüş, diğer çağdaş sistemlerle mukayese edilerek Türk-İslam ahlakının üstünlüğü dile getirilmiştir. Bunlardan İngiliz tarihçisi F. Downey *The Grand Turc, Suleyman the Magnificent* (Büyük Türk, Muhteşem Süleyman) adlı eserinde Türklerin adaletine ve merhametine sığınan insanlardan şu şekilde bahseder:

Birçok Hıristiyan, adaleti ağır ve kararsız olan Hıristiyan ülkelerindeki yurtlarını bırakarak Osmanlı ülkesine gelip sığınyorlardı.⁵⁵

Fransız tarihçi Fernard Grenart ise Türk devlet anlayışına duyduğu hayranlığı şu sözleri ile dile getiriyordu:

Osmanlı idaresinin, fethedilen memleketler için, son derece liberal olduğunu kaydetmeden geçmemelidir. Bu memleketler ahalisini Türkler, dillerinde, dinlerinde hatta bazen iç düzenlerinin büyük bir kısmında tamamen serbest bırakıyorlardı. ⁵⁶

Ünlü tarihçi Oskar Kolling ise I. Dünya Savaşı sonrasında Balkan halklarının karşı karşıya kaldığı durum karşısında Osmanlı idaresindeki üstün adalet ve hukuk anlayışını şu şekilde tarif eder:

*Bu eski hakikati -Osmanlı-Türk adalet sistemini- Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun çöktüğü 1918 yılında komşu milletler bize yeniden hatırlattılar. 16. asırdan 340 sene sonra hümanizm devrinde Macar hududunda aynı hadise tekerrür etti. **Fakat böyle bir mukayese yapıldığı zaman 16. asır Türk idarecilerinin, zavallı halkın hukukunu korumak hususundaki gayretleri önünde eğilmek arzusunu duyarız.*** ⁵⁷

Kolling bu satırların devamında dönemin Avrupa devletleri ile Türk Devleti arasındaki anlayış farkını da şu şekilde dile getirmekteydi:

... Avrupa'da sulh zamanında bile engizisyon mahkemeleri ve idam sehpaları faaliyette bulunuyordu. Bilhassa ücretli askerlerden teşekkül eden ordu toplanınca halk bütün malı ile beraber zulüm aleti haline geldi. Bunlar hiçbir vicdan azabına düşmeksizin ırkdaşlarını soyar, ezer, öldürürlerdi. Oysa Türk hükümdarları gerçekten halkın hayatı ile ilgilenmişlerdir. Naklettiğimiz vesika suretleri de şüpheye yer bırakmayacak şekilde bunu göstermektedir. ⁵⁸

Osmanlı Devleti ve Osmanlı padişahları (1299-1922)

Şüphesiz Osmanlı'nın asırlar boyunca adalet anlayışında hiçbir sapma olmamasının en önemli nedeni bu adalet anlayışını Kuran ahlakından öğrenmiş olması ve Kuran'a olan bağlılığıdır. Kuran'da tarif edilen adalet anlayışı Müslümanları, karşı tarafa öfkeli olsalar bile, öfkelerine kapılmalarını engelleyip adil kılan bir anlayıştır. Allah bir Kuran ayetinde şöyle buyurmaktadır:

Ey iman edenler adil şahitler olarak Allah için adaleti ayakta tutun. Bir topluluğa olan kininiz sizi adaletten alıkoymasın. Adalet yapın. O takvaya daha yakındır. Allah'tan korkup sakının. Şüphesiz Allah yapmakta olduklarınızdan haberi olandır. (Maide Suresi, 8)

Bu nedenle bugün söz konusu coğrafyada yaşayan milletlerin hepsi Türklerin adaletine, hoşgörüsüne ve kendilerine sağladıkları barış ortamına şahitlik etmişler-

dir. Bu durum her dinden ve her ırktan insanın Türklerin yönetiminden razı olmalarıyla neticelenmiştir. Günümüzde ise, yıllardır bu topraklarda süregelen savaş, karmaşa ve düzensizlik yüzünden huzura, güvenliğe ve barışa hasret kalmış olan kadınlar, çocuklar, yaşlılar, yeni bir "Osmanlı"nın özlemi içindedirler.

Mirasımızın Bize Yüklediği

Tarihi Sorumluluk

Buraya kadar ele aldığımız gerçeklerin bize gösterdiği gibi, Türkiye hem coğrafi ve stratejik konumu, hem de devralmış olduğu tarihi mirası itibarıyla Balkanlar'ın, Kafkaslar'ın, Ortadoğu ve Orta Asya'nın geleceğinde liderliği üstlenebilecek bir ülkedir. Milyonlarca insanın özlemine duyduğu barış ve huzur ortamını sağlayabilecek zengin bir tarihsel deneyime sahiptir. Coğrafi konumu itibarıyla hem Asyalı, hem Avrupalı, hem Ortadoğulu'dur. Devraldığı tarihi miras itibarıyla de tüm bu alanlarda tahminlerin ötesinde bir etkinliğe ve güce sahiptir. Yüzlerce farklı kültürün ve etnik grubun barındığı bu topraklarda, sahip olduğu Osmanlı mirası gereği söz sahibidir. Nitekim Soğuk Savaş'ın ardından tesis edilen yeni dünya sisteminde, başta Amerika olmak üzere, pek çok ülkenin de talebiyle Türkiye söz konusu topraklar da aktif rol almak durumunda kalmıştır.

Türkiye'nin sahip olduğu tarihi miras -ve siyasi, askeri, ekonomik potansiyel- nedeniyle, pek çok Batı ülkesi bu bölge üzerinde geliştirdikleri stratejilerin Türkiye eksenli ve hatta Türkiye merkezli olması gereğinin farkındadır. Nitekim ABD eski Başkanı Bill Clinton'ın 1999 yılının son aylarında Georgetown Üniversitesi'nde yaptığı

bir konuşma da bu görüşü destekler niteliktedir. Bir anda tüm dünya ülkelerinin dikkatini tekrar Türkiye üzerine çevirmelerine neden olan bu ünlü konuşmada Clinton'ın özellikle, "20. yüzyılı nasıl Osmanlı'nın yıkılışı belirlediyse, 21. yüzyılda da Türkiye'nin etkin rol oynayacağı" anlamına gelen sözleri son derece önemli bir tespiti içermektedir. Clinton'ın bu sözlerini "Türkiye, Avrupa, Asya ve Afrika'yı içine alan milyonlarca km²'lik bir alanda, dünya siyasetinin merkezi olan bir bölgede söz sahibi bir ülke olduğu için 21. yüzyılın şekillenmesinde kilit rol oynayacaktır" şeklinde açabiliriz. (Bill Clinton benzeri mesajları Kasım 1999 tarihinde Türkiye gezisi esnasında TBMM'de yaptığı konuşmasında da vermiştir). ABD gibi süper bir gücün liderinin, Türkiye için 21. yüzyılda böyle bir teşhiste bulunması kuşkusuz çok dikkat çekicidir.

Bugün söz konusu bölgelere huzurun ve sükunetin yerleşebilmesinin tek yolu, Türkiye'nin varisi olduğu Türk-İslam ahlakı ile yoğrulmuş olan "Osmanlı Millet Sistemi"nin hakim olduğu bir anlayışın oluşturulabilmesidir. Önceki bölümlerde de detaylı olarak anlattığımız gibi, Osmanlı Millet Sistemi'nde, devletin koruyucu şemsiyesi altına giren her millet ya da topluluğa, kendi inanç ve örfüne göre yaşama hakkı tanınır ve temel hakları koruma altına alınırdı. Türkler ister Balkanlar'da, ister Kafkaslar'da, ister Ortadoğu'da olsun gittikleri hiçbir ülkede kimseyi dinini ve töresini değiştirmeye zorlamamışlar ve hiç kimseye dininden dolayı zulmetmemiş, kimseyi hor görmemişlerdir. Her dinden, her mezhepten vatandaş ibadetini dilediği gibi yerine getirmiş, kendi örf ve adetlerini uygulamalarında kimse bir diğerine karışma-

miştir. Bunun karşılığında dış güçler tarafından herhangi bir saldırı söz konusu olduğunda ise bu topraklarda yaşayanlar da severek ve isteyerek yönetiminden memnun kaldıkları Osmanlı Devleti'nin yanında yer almışlardır. Böylece dış güvenlik ve ekonomi başta olmak üzere pek çok alanda doğal bir ittifak oluşmuş, hem Osmanlı Devleti'nin hem de tebası altında yaşayanların fayda sağladığı sağlam bir yapı oluşturulmuştur.

Avusturyalı Türkolog Anton Cornelers Schaendinger de Türklerin devlet anlayışını ve bu anlayışın dünyanın pek çok yöresine getirdiği refah ve huzurun, başka hiçbir hükümdarlık döneminde sağlanamadığını şöyle dile getirmiştir:

*İskender Doğu'ya ve Hint'e kadar yayıldı. Daraz Doğu'dan Batı'ya uzandı. Cengiz Han Avrupa ortalarına kadar at koşturdu. Lakin hiçbirisi Osmanlı Türkleri gibi diğer insanların kültür ve din hürriyetine saygı göstermediler. Osmanlılar harikulade bir nizam ve düzende asırlarca kendilerinden olmayan insanlarla barış içerisinde yaşadılar. Onun içindir ki, Avrupa'da dört asır boyunca kalabildiler.*⁵⁹

Anton Schaendinger gibi Türklere hayran kalan bir başka tarihçi Yunanlı Michel de Greece'in sözleri ise çok dikkat çekicidir. Osmanlı'nın Balkan topraklarından çekilmesiyle başlayan zor ve sıkıntılı günlere, belki de atalarının bizzat şahit olduğu Greece, bu topraklarda tek çözümün Osmanlı benzeri bir idari sistem olduğunu, bugün yaşanan karmaşaları da örnek vererek anlatmaktadır:

Osmanlı Devleti'nin yıkılmasından çok üzüntü duyuyorum. Çünkü Osmanlı Devleti dünya dengesini ayakta

tutan bir güç olmuştu ve sevilsin ya da sevilmesin, Osmanlı'nın çöküşünden itibaren Balkanlar ve Ortadoğu'daki çalkantılar durmak bilmedi. ⁶⁰

Balkanlar'da yaşayan, bu toprakların doğasını ve geçmişini iyi bilen bir tarihçinin böyle bir teşhiste bulunması son derece önemlidir.

Türkiye tıpkı Osmanlı'nın yaptığı gibi Balkanlar ve Ortadoğu'daki farklı etnik kimlik ve dinleri kucaklayan bir strateji geliştirmelidir. Geliştirilecek bu stratejinin dayanak noktası ise Türk-İslam kültürünün ve köklü medeniyetimizin yeniden keşfedilmesi olmalıdır. Nitekim bu topraklarda siyaseten olmasa bile, kültür olarak Türk hakimiyeti halen devam etmekte, özellikle Balkanlar'da ve Kafkasya'da farklı ırklardan olmalarına rağmen pek çok Müslüman kendini Türk ve Osmanlı addetmektedir.

Pek çok tarih bilimci ve siyasetçi de bu gerçeği kabul etmekte ve yazdıkları makalelerde bu noktaya dikkat çekmektedirler. Bu kişilerden birisi de dünyaca ünlü Ortadoğu uzmanı Prof. Dr. Edward Said'dir. Kendisi de Kudüslü Hıristiyan bir aileye mensup olan Edward Said, İsrail'de çıkan *Ha'aretz* gazetesinde yayınlanan röportajında Ortadoğu'da kalıcı bir barışın inşa edilebilmesi için "Osmanlı Millet Sistemi"ni önermiştir. ⁶¹ Ari Shavit'in gerçekleştirdiği bu röportajda Osmanlı Millet Sistemi'ni bir nevi zorunluluk olarak gören Edward Said, bu konuda son derece haklıdır. Çünkü bütün bir tarih boyunca Ortadoğu ve Balkanlar'da en uzun ömürlü yönetimler Osmanlılar döneminde kurulmuş, Romalıların bile sağlayamadığı süreklilik ve bütünlük Müslüman Türkler tarafından yüzyıllarca korunmuştur.

Prof. Dr. Edward Said'in Ortadoğu barışı için dile ge-

tirdiği önerinin bir benzerini ünlü tarihçi Jason Goodwin de *New York Times*'daki "**Osmanlı'dan Öğreneceklerimiz**" başlıklı yazısında Balkanlar için önermektedir. Osmanlı'nın Balkanlar'da, din, dil ve etnik farklılıkların çok fazla olmasına rağmen, hüküm sürdüğü 14. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar hiçbir zaman kısıtlama yapmadığını ve bu şekilde istikrarı ve düzeni sağladığını söyleyen Goodwin, bugün huzuru sağlamayı bölgeye askeri güç yığmaktan ibaret gören Batılı güçlerin Osmanlı'dan öğrenecekleri çok fazla şey olduğunu dile getirmektedir.⁶²

Bilindiği üzere yaklaşık son 50 yıldır dünyanın kalbi "**Osmanlı hinterlandı**" olarak da adlandırılan Ortadoğu'da atmaktadır. Eğer bu bölgede yer alan ülkeler, bugün dünyanın geleceğinde bu kadar hayati bir öneme sahiplerse, bu durumda Osmanlı'nın varisi olan Türkiye Cumhuriyeti'nin de bu süreçte kilit rol oynaması kaçınılmazdır.

Şunu da belirtmeliyiz ki, elbette bu kitapta anlatılan strateji, Osmanlı Devleti'nin yeniden kurulması değildir. Önemli olan Osmanlı millet ve devlet anlayışının hakim olduğu, insanların dost ve kardeşçe yaşayabildiği, barış ve güven dolu bir ortamın yeniden oluşturulabilmesi, güçlü bir ekonomik ve siyasi birliğin tesis edilmesidir. Çünkü Osmanlı yönetimi ve tecrübesi, bu bölgeye huzurun ve barışın getirilmesinin mümkün olduğunu bizlere göstermiştir. Bugün bir birlik oluşturma yönünde atılacak somut adımlar, bölge devletleri tarafından da kabul görecektir. Üstelik bu birlik dünyanın en gelişmiş medeniyetini, en zengin topraklarını ve üstün kültürünü de içinde barındıran, 21. yüzyıla damgasını vuracak bir birlik olacaktır. Bu birliğin öncülüğünü yapabilecek tek millet ise hiç şüphesiz Osmanlı'nın mirasçısı olan Türk Milleti'dir.

BALKANLAR'I ANLAMAK...

""Yiğitlerim, bugün sizin sevginizle titreyen şu Kosova meydanı, Allah'ın izni ile muzaffer bir şekilde dalgalanacak olan şanlı sancağımızın Macaristan içlerine doğru gitmesini, bundan sonra hiçbir düşman hamlesi durduramayacaktır." 63

Murad Hüdavendigâr'ın Kosova Meydan Savaşı'nda askerlerine yaptığı konuşmadan

Balkanlar'da bugüne kadar olup bitenler ve gelecekte olması muhtemel gelişmeler hakkında doğru fikir edinebilmenin ve olayları doğru açıdan değerlendirebilmenin yolu Türkiye'nin bölge ile tarihi bağlarını doğru tespit etmekten geçer. Bu nedenle Türklerin Balkanlar'a gelişi kadar, bu topraklardan ne şekilde ve hangi amaçla çıkarılmaya çalışıldıklarını da iyi kavramak gerekir.

Türkler Balkanlar'a ilk adımı Süleyman Paşa komutasındaki Osmanlı ordusunun 1353'de Çanakkale Boğazı'nı geçip Rumeli topraklarını fethi ile attı. 1389 Kosova Savaşı ise bir yandan Sırp'ları tarihi bir hezimete mahkum ederken, öte yandan Balkanlar'da Osmanlı'nın yenilmez bir güç olduğu gerçeğini ortaya koydu. 1521'de Kanuni'nin Belgrad'ı almasıyla hemen hemen tüm Balkanlar Türklerin hakimiyetine geçmiş oldu. Ancak bu, Türklerin Balkanlar'daki ilk hakimiyeti değildi.

Aslında bölgeye ilk gelen Türk kavmi, Hunlar'dı. Ancak Balkanlar'a Bizans'ı yenerek Batı Roma üzerinden gelen Hunlar, bu bölgede uzun süreli bir hakimiyet kuramadılar. Hunların ardından gelen Avar Türkleri ise

Balkanlar'da geniş topraklar fethederek, yaklaşık 250 yıl süren bir hükümlanlık dönemi yaşadılar. Ancak Avarlar 8. yüzyılın sonunda Hıristiyanlığı kabul ederek Slavlaştılar ve tarihten silindiler. Avarlardan sonra da göçebe Türk boylarının Balkanlar'a akınları devam etti. Ancak zaman içinde Slav halkı arasında asimile olup yok oldular. ⁶⁴

Osmanlılar ise hiçbir zaman asimile olmadılar. Aksine, fethettikleri her coğrafyaya kendi kimliklerini taşıdılar. Bunun en büyük nedeni İslam dinidir. İslam öncesi Türkler, güçlü bir kültüre sahip olmadıkları için fethettikleri topraklarda hem askeri hem de kültürel olarak kalıcı olamamışlardı.

Kanuni Sultan Süleyman'ın Belgrad Seferi'nden dönüşü ile ilgili bir tasvir.

Örneğin Osmanlılar, İslam sayesinde Balkanlar'da kalıcı olabildiler. Balkanlar'da Kanuni Sultan Süleyman'ın Belgrad'ı almasıyla sağlamaşan Osmanlı hakimiyeti, bölgedeki çeşitli Hıristiyan halkların zaman içinde ve kendi ırzalarıyla İslam'ı kabul edişine vesile oldu.

Dahası Balkanlar'da her dönemde muhafaza edilen farklı kültürler, tarih boyunca ancak Osmanlı döneminde birarada huzur ve güvenlik içinde yaşadılar.

Bu tarihi gerçek, Osmanlı arşivlerinde yer alan belgelerle de gün yüzüne çıkmaktadır. Prof. İsmet Miroğlu'nun "*Türklerde İnsani Değerler ve İnsan Hakları*" isimli çalışmasında yer verdiği belgeler Balkan halklarının Osmanlı yönetiminden duydukları memmuniyeti gözler önüne sermektedir. 12 Şubat 1867 tarihinde yazılmış olan başka bir belgede Bulgar Milleti'nin Osmanlı idaresinden memnun oldukları şöyle ifade edilir:

Bulgar Milleti kulları beşyüz seneden beri Osmanlı idaresi altında mesut olarak yaşamaktadırlar. Bu süre zarfında mal, can ve dinleri fesatçıların ve kötülük peşinde olan kişilerin tecavüzünden muhafaza edilmiştir. Halbuki diğer memleketlerde yaşayan güçsüz ve fakirler, zenginlerin saldırılarına ve zulmüne maruz kaldıkları gibi kendilerine her türlü haksız muamele de reva görülmüştür. Zira Osmanlı idaresi altında yaşayan kuvvetliler tarafından güçsüzlere hiçbir şekilde eziyet edilmemiş, güçlüler ve zayıflar devletin bahşettiği adalet ve hakkaniyetten aynı nisbette faydalanmışlardır. Osmanlı idaresindeki Hıristiyanlar arasında din ve mezhep farkı gözetilmeyerek hepsine eşit muamele edilmiştir. ⁶⁵

Söz konusu huzur ve istikrar, 19. yüzyılın başında gelişen ulus-devlet anlayışının Batılı güçler tarafından bu topraklarda kışkırtılan bağımsızlık hareketlerini alevlen-

dirmesine kadar sürdü. 19. yüzyıl boyunca, dış güçlerin tahrikiyle, bölgedeki gayrimüslim tebaa arasında iç isyanlar başladı. İsyanların ilk siyasi sonucu, Yunanistan'ın 1829'da bağımsızlığını ilan etmesi oldu.

Başta Sırpolar olmak üzere gayrimüslim halklar arasındaki isyan hareketlerinde, Rusya'nın yönlendirdiği Pan-Slavizm hareketi etkili oldu. Bilindiği gibi bu akım Slav ırkının üstünlüğünü, kültürel ve siyasi olarak birlikte hareket etmesi gerektiğini öne sürmekteydi. Buna göre özellikle Osmanlı topraklarında yaşayan Slav kökenlilerin milliyetçilik duyguları tahrik edilerek, Osmanlı aleyhine faaliyette bulunmaları sağlanıyordu.

Yine bu akımdan etkilenen bazı topluluklar da Rusya'ya göç etmekte idi. Ancak kısa süre içerisinde büyük bir hata yaptıklarını anlamaya başladılar. Pan-Slavizm propagandasından etkilenerek Rusya'ya göç eden Bulgarların 30 Ocak 1862'de Osmanlı Devleti'ne geri dönebilmek için padişaha yazdıkları bir mektup bu pişmanlığı açıkça ifade etmektedir. Ayrıca bu mektup, Osmanlı'nın Batılı güçler tarafından yeri doldurulması mümkün olmayan adalet ve devlet anlayışını gözler önüne sermektedir:

Ecdadımız Osmanlı idaresi altında rahat ve her türlü nimet ve adaletle dolu bir hayat sürmüşler iken bizler, Rusya'ya gitmekle yazık ki bir tuzağa düşmüş olduk. Saf insanlar olduğumuz için aleyhimize tertiplenen bu hareketin sonunu düşünmedik ve bu işi bilerek yapmadık... Gece gündüz pişmanlık gözyaşları döküyoruz. Zira burada hiç kimse yüzümüze bakmıyor... Bizler gibi kandırılan Bulgar hemşehrilerimizle birlikte affedilerek tekrar Osmanlı topraklarına dönebilmemiz hususunu niyaz ederiz. ⁶⁶

Osmanlı dönemindeki istikrar ve bütünlük bölgeye istikrar getirmiş, hem bölge halkının yaşam kalitesini yükseltmiş, hem de dış güçlerin saldırılarına karşı küçük büyük tüm etnik kökenleri ortak bir savunma altına almıştı. İşte bu nedenle de gerek Osmanlı'nın varlığından, gerekse Balkan halklarının birlik olarak oluşturdukları büyük güçten çekinen dış güçler, uzun süre bu bölgeden uzak durmuşlardır.

Ancak yüzyılın son çeyreğinde Rusya'nın ve Batılı ülkelerin yayılma ihtirasları yeniden kabardı. 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı'nın ardından düzenlenen 1878 yılındaki Berlin Kongresi ile, Balkanlar'daki Osmanlı topraklarının önemli bir bölümü Devlet-i Ali'nin yönetiminden çıktı. Bulgaristan'ın büyük kısmı Osmanlı idaresinden koptu. Ruslar Besarabya bölgesini ele geçirdiler. Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsız birer devlet oldu. Bosna-Hersek ise, Osmanlı yönetiminde kalmakla birlikte "teorik" olarak Avusturya-Macaristan toprağı haline geldi. Öte yandan Kıbrıs ve Süveyş de İngilizlere verildi. Berlin Kongresi öncesinde ve sonrasında, Osmanlı'nın parçalanması ve paylaşılması, dönemin Avrupa devletlerinin ve Rusya'nın dış politikasının temel hedefi oldu. Batılı ülkeler için Avrupa ile Asya arasındaki stratejik Osmanlı bölgelerini ele geçirebilmek ayrı bir önem arz etmekteydi. Bu amaçla, onlarca farklı dil, ırk, mezhep ve etnik kökenden oluşan Balkan halklarını birtakım milliyetçi hayallere kaptırıp provoke etmek ise hiç zor olmadı. Osmanlı döneminde içiçe geçmiş, sakin ve istikrarlı bir yaşam süren bu topluluklar, örneğin Sırlar, Bulgarlar veya Yunanlılar, çeşitli kışkırtmalarla ayrılıkçı ve çeteci toplumlara dönüştüler.

Gerçekte Balkan halkları kısa süre içinde Avrupa devletlerine ve Ruslara güvenerek yola çıkmakla tarihlerinin en büyük hatalarından birini yapıyorlardı. Çünkü Osmanlı'nın gitmesiyle bağımsız ve güçlü birer devlet halini alacaklarını zanneden Balkan halkları için asıl problemler yeni başlayacaktı. Tıpkı Osmanlı öncesinde olduğu gibi Balkan halkları tekrar parçalara bölünecek ve yıllarca birarada ve kardeşçe yaşayan toluluklar birbirleriyle savaşmaya başlayacaklardı. Balkan devletlerinin, Osmanlı'ya karşı düzenledikleri I. Balkan Savaşı'nın ardından, kendi aralarında anlaşmazlığa düşüp II. Balkan Savaşı'na girişmeleri, bu tarihsel gerçeğin en açık kanıtı olacaktı.

I. Dünya Savaşı sonrasında Avrupa devletlerinin masabaşında oluşturdukları suni sınırlara sahip ulus devletler, yaklaşan büyük fırtınanın habercisiydi. II. Dünya Savaşı'nda baştan aşağı Alman ve İtalyan ordularının işgali altında kalan ve iç savaşlarla çalkalanan Balkan ülkeleri, savaşın sonunda komünist Sovyet rejiminin kontrolüne terk edildiler. Komünist idareler altında yıllarca baskı, şiddet ve işkenceye maruz kalan, dinlerini yaşamaları engellenen Balkan milletleri, büyük acılar çektiler. Komünist rejimin dikta yönetimiyle perdelenen etnik kökenli tartışma ve çatışmalar, bu rejimlerin yıkılmasıyla birlikte kaldığı yerden -ve daha şiddetli bir şekilde- başladı.

Bitmek Bilmeyen Kavgaların Kaynağı

Balkanlar'ı anlayabilmek için bölgedeki Türk-İslam tarihinin yanısıra, bölgenin stratejik ve coğrafi önemi üzerinde de durmak gerekir. Büyük bölümü dağlık ve kayalık olan, derin vadilerle parçalanmış ve sık bitki

örtüleriyle kaplı Balkanlar'da coğrafi yapının bir sonucu olarak iletişim ve ulaşım her zaman zorlukla sağlanmıştır. ("Balkan" kelimesi de, "dağlık bölge" anlamına gelir.) Ulaşım ve iletişimin zayıflığı ise, birbirlerine komşu olarak yaşamalarına rağmen, kültürel yönden birbirinden çok uzak, hatta birbirine düşman halklar meydana getirmiştir. Etnik farklılıklara, kültürel farklılıklar da eklenince düşmanlıklar daha da artmış, Balkanlar istikrarsızlığa açık bir bölge haline gelmiştir. Balkanlar'da, asırlar boyunca yüzlerce devletin kurulmasının ve yüzlercesinin yok olmasının en önemli nedenlerinden biri farklılıkları düşmanlığa çeviren bu tutucu ve içine kapalı Balkan kültürüdür.

Çatışmaların alevlenmesinin altında yatan neden ise, bağımsızlığını ilan eden ülkelerde birbirine düşman ve birarada yaşamak istemeyen azınlıkların yer almaları olmuştur. Balkanlar'daki hiçbir devlet, etnik ve dini yönden homojen değildir. Bu karmaşık durumu şöyle de izah edebiliriz: Balkanlar'daki siyasi harita ile etnik dağılım haritası arasında büyük uyumsuzluklar vardır. Hemen hiçbir etnik grup -Karadağlılar ve Slovenler hariç- tek bir devletin çatısı altında yaşamamaktadır. Örneğin

Osmanlı gitti, huzur bitti

Bugün pek çok tarihçi Balkanlar'daki çatışmaların Osmanlı'nın bölgeden çıkışıyla birlikte başladığına işaret etmekte ve Balkan halklarının Osmanlı yönetimini özlediğini vurgulamaktadır.

Arnavutluk'un siyasi sınırları ile Arnavutların yaşadıkları bölgelerin "çakışma" oranı yaklaşık %50'dir. Arnavutların neredeyse yarıdan fazlası Arnavutluk dışında, Kosova ve Makedonya'da yaşarlar.

Benzer bir biçimde Sırp ile Sırbistan arasında da büyük bir uyumsuzluk vardır. 10 milyonu aşan nüfusları ile Balkanlar'ın en büyük etnik gruplarından biri olan Sırp, Sırbistan'ın dışında iki ülkede daha yaşarlar: Hırvatistan ve Bosna-Hersek'te. Öte yandan Sırbistan toprakları içinde yaşayan insanların %15'inden fazlası Sırp değildir; bunlar kendilerini Sırp ile "can düşmanı" olarak gören Arnavutlar ve Sancak'taki Slav Müslümanlarıdır.

Balkanlar'daki hangi ülkeyi ele alsak, benzer bir mozaikle karşılaşırız. Bulgaristan'da Türkler, Pomaklar (Müslüman Bulgarlar) ve diğer azınlıklar nüfusun %15'ini oluşturur. Makedonya nüfusunun %65'i Makedonlardan oluşur, ülkede %22 dolayında Arnavut, %4 Türk ve daha başka azınlıklar yaşamaktadır. Yunanistan'ın Batı Trakya bölgesinde 120 bin kadar Türk, ayrıca kuzey bölgelerinde büyük bir Slav Makedon azınlık yaşar. Bosna-Hersek'te nüfusun %45'i Müslüman, %30'u Sırp, %17'si ise Hırvat'tır.

Elbette bir ülke içinde farklı etnik ya da dini grupların yaşaması bir sorun değildir. Bu tür mozaikler, teorik olarak, "çok etnisiteli, çok kültürlü" bir devlet düzeni ve "birarada yaşama"ya dayalı toplumsal bir formül içinde yaşatılabilirler, tıpkı Osmanlı da olduğu gibi. Ancak ne yazık ki Balkanlar'daki devletlerin aşırı milliyetçi yaklaşımları, katı ideolojik uygulamaları bu formülü gerçekleştirilemez hale getirir. Bölgedeki devletlerin önemli bir bölümü -ki başlarında Sırbistan ve Yunanistan gelir-

homojen bir etnik ve dini toplum oluşturma amacındadırlar. Bu, kimi zaman Sırbistan örneğinde olduğu gibi "etnik temizlik" çabalarına, kimi zaman da Yunanistan örneğinde olduğu gibi zoraki asimilasyon politikalarına yol açmaktadır.

BALKAN MÜSLÜMANLARININ TÜRK KİMLİĞİ

"Türko-İslami" tanımı gerek Balkan Müslümanlarının bizzat kendileri, gerekse onları "düşman" olarak gören Balkan milliyetçileri tarafından benimsenen bir tanımdır. Bugün başta Sırlar olmak üzere diğer tüm Balkan milliyetçileri, Boşnakları, Arnavutları ya da Pomakları, yani etnik olarak Türk olmayan ve Türkçe konuşmayan Balkan Müslümanlarını "Türk" olarak tanımlarlar. Bunun nedeni ise, etnik kökenleri ne olursa olsun, Balkanlar'daki tüm Müslümanların, aralarında yaşadıkları Hıristiyan uluslardan ayrı bir "millet" olarak algılanmalarındır. Bu "millet" in ismi ise, her ne kadar etnik bir Türklüğü ifade etmese de, "Türk Milleti"dir. Florida Üniversitesi'nden Balkan tarihçisi Maria Todorova bu durumu şöyle açıklıyor:

Balkan milliyetçiliği Ortodoks Hıristiyanların birliğini parçalarken, öte yandan tek vücut ve değişmez bir Müslüman cemaati imajı üretmiştir ve bunu da "millet" kavramı bazında görmektedir. Bir başka deyişle, Balkanlar'daki Hıristiyan halklar kendi aralarında milliyetçilik kıstasına göre ayrımlar geliştirirken, öte yandan Müslümanlara, sanki bu insanlar tek bir milletmiş gibi davranmışlar ve bu yönde bir söylem geliştirmişlerdir. Bu Hıristiyan uygulamasının en açık örneği, Balkanlar'daki tüm Müslümanlara, etnik kökenlerine göre bir

ayrım yapmadan, "Türk" denmesidir. Bu, bölgede hala çok yaygın olan bir kullanımdır.

Öte yandan, Balkan Müslümanlarının geneli de, milliyetçi söyleme adapte olmadıkları ve Balkanlar'daki ulus-devlet oluşumları tarafından dışlandıkları için, kendilerini ayrı bir "millet" sayan bir toplumsal bilinci bugüne kadar korumuşlardır.⁶⁷

Todorova'nın da belirttiği gibi, Balkan Müslümanları için dini kimlikleri her zaman için etnik kimliklerinden çok daha öncelikli olmuştur. Bulgaristan'da durum böyledir; "Bulgar Müslümanları" olarak tanımlanabilecek olan Pomaklar kendilerini Bulgarlardan çok Türklere yakın hissederler. Bosna'daki durum daha da belirgindir; Sırplarla ya da Hırvatlarla tamamen aynı etnik kökene sahip olan ve aynı dili konuşan Boşnaklar, bu iki halkla hiçbir zaman bütünleşmemiş, kendilerini hep Osmanlı ekseninde görmüşlerdir.

Balkan uzmanı Eran Frankel, aynı durumun Makedonya içinde de geçerli olduğunu vurgular. Frankel'e göre, "Makedonyalı Müslümanlar hiçbir zaman Makedonyalılık adına İslam'ı geri plana atmış ya da reddetmiş değildirler. Aksine, çoğu kez kendi Slavlıklarını reddetmişler ve Slav-olmayan bir İslam kimliğini benimsemişlerdir." ⁶⁸ Yine Frankel'e göre Makedonya'daki Müslüman Arnavutlar ya da Çingeneler, kendilerine Slav kimliğini benimsemektense, "Türk" olarak tanımlanmayı tercih ederler. ⁶⁹

İşte bu nedenle de, Türkiye'nin Balkan yarımadasındaki "uzantısı" olan halklar, yalnızca birkaç milyonluk Balkan Türk'ü değil, nüfusları 10 milyonu bulan Balkan Müslümanlarıdır. Çoğu etnik olarak Türk olmayan ve

Todorova, Türk-olmayan Balkan Müslümanlarının kendilerini Türklükle özdeşleştirme eğilimlerine gösterge olarak ilginç bir noktanın daha altını çizer: 20. yüzyıl boyunca Balkanlar'dan Türkiye'ye göç eden Slav Müslümanlar (Arnavutlar dahil), Türk kimliğini benimseyerek Türk toplumu içinde asimile olmuşlardır. Bu durum, Todorova'ya göre, "Osmanlı mirasının Türk etkisine dönüşmesinin açık bir örneğidir." ⁷¹

Dolayısıyla Türkiye'ye düşen, Balkanlar'daki etnik ve dini mozaığı iyi analiz etmek ve bu mozaik içinde, kendi tarihsel kimliğine uygun bir strateji belirlemektir. Bir başka deyişle, Soğuk Savaş sonrası dünyada, Türkiye Balkanlar'a bakarken kendi tarihsel ve kültürel kimliğini ön plana çıkarmalı ve bu kimliğe uygun bir strateji belirlemelidir.

Görüldüğü gibi tüm Balkanlar'da, aslında etnik olarak "Türk" olmamalarına karşın, kendilerini "Türk" olarak gören ya da görmeye eğilimli büyük bir Müslüman nüfus vardır. Bu "fahri soydaşlarımız"ı bize bu denli bağlayan unsur ise Türk-İslam ahlakı ve Osmanlı mirasıdır. Nitekim 1997 yılının başlarında Belgrad'da yapılan gösteriler esnasında protestocuların "**Türk Yönetimine Özlem**", "**Neredesin Ey Türk (Osmanlı) Yönetimi Altındaki Günler**" şeklinde pankartlar açmaları Batı basınının da dikkatini çekmiş ve Türkiye'nin bölgede aktif olması gerektiğinin altını bir kez daha çizmiştir. ⁷²

Üstelik artık Batılı güçler Balkanlar'da kanayan yarayı tedavi etmeye güçlerinin yetmediğini kendileri de itiraf etmektedirler. Eski Dışişleri Bakanlarından Hikmet Çetin, *Zaman* gazetesinde yayınlanan bir haberde Batı'nın Balkanlar sorununu çözmekte içine düştüğü aciz durumu şu şekilde ifade etmiştir:

1992 yılında Bosna-Hersek konusunda bir toplantı yapıyordu. Türkiye de çağrıldı. Miloseviç, Karadziç hepsi oturuyorlardı. Benim yanımda Amerika Dışişleri Bakanı vardı. Yugoslavya'da yedi yıl büyükelçilik yapmış. Bana dönerek 'Siz bu felaket yerlerde 500 yıl nasıl kaldınız?' dedi." 73

Görüldüğü üzere Balkanlar'da kalıcı barışın inşa edilmesinin yolu Türk-İslam kültürünün devlet anlayışından geçmektedir. Bugün her türlü teknik, teknolojik ve askeri imkana sahip olan Batı, bölgeye sadece askeri güç yığınağı yapmakla yetinmekte, ancak bölge halklarının güvende hissedebileceği asayiş ve düzeni sağlayamamaktadır. Aksine yapılan dış müdahaleler bölgede yaşananları daha da karmaşık hale getirmekte, zulmün hızını ve şiddetini artırmaktadır.

Kısacası Devlet-i Ali Osmaniye artık yoktur, ama Balkanlar'ı bir uçtan diğer bir uca kat eden bir Türk-İslam kültürü ve medeniyeti onun mirası olarak hala ayakta durmaktadır. Sayıları 10 milyonu bulan Balkan Müslümanları, Edirne'den Bihaç'a kadar uzanan bir hat üzerinde yaşamaktadırlar. Dahası, bu hat üzerinde bazıları 1878'den bazıları ise 1912'den bu yana direnmektedirler. Tek umutları ise bir gün eski huzurun, barışın ve düzenin yeniden kurulması, güçlü bir birliğin tesis edilmesidir.

İşte bu nedenle Türkiye, Osmanlı kimliğine ve tarihine sahip çıkmakla yükümlüdür. Üstelik bu durum Türkiye için büyük bir stratejik avantaj da oluşturmaktadır. "Osmanlı" kavramı Türkiye'nin etkisini sınırlarının çok ötesine taşıyan büyük bir vizyonun adıdır. Bu Balkanlar'da olduğu gibi Ortadoğu'da da böyledir...

ORTADOĞU'YA BARIŞI GETİRMEK

Ortadoğu belki de dünya coğrafyasının en karmaşık, en sorunlu ve en önemli bölgesidir. 20. yüzyılın en büyük değeri haline gelmiŐ olan petrolün yüksek miktarda çıkarılmasıyla büyük önem kazanan Ortadoğu, geöen yüzyılın başından bu yana dünyanın en istikrarsız, en kanlı bölgelerinden biri haline gelmiştir.

Müslümanların, Hıristiyanların ve Yahudilerin kutsal mekanlarını barındıran bu topraklar, 1517'de Yavuz Sultan Selim'in fethi ile Osmanlı topraklarına katılmıŐ, 19. yüzyılın başlarına kadar da Osmanlı hakimiyetinde kalmıştır. Aynı yıllarda Hicaz topraklarının da Osmanlı sınırlarına dahil edilmesiyle birlikte, bölgede tam anlamıyla bir Türk hakimiyeti sağlanmıştır.

Türk hakimiyeti ile birlikte bölgeye huzur, bolluk ve refah gelmiştir. Başta Kanuni Sultan Süleyman olmak üzere, tüm Türk Sultanları da Kudüs topraklarına özel bir ilgi göstermiŐlerdir. Kurulan vakıflar ve eğitim kurumlarının yardımıyla halkın maddi durumu kadar kültür seviyesinin de yükselmesi için çaba göstermiŐler, bölgede köklü bir Türk-İslam medeniyeti kurmuŐlardır. Günümüzde bölge halkı kendini hala Osmanlı-Türk kültürüne yakın hissetmekte ve bölgede Türk-Osmanlı medeniyeti, mimarisi, emeği ve tüm haŐmeti ile varlığını hala korumaktadır.

Her üç dinin de merkezi konumundaki Kudüs, tarih

boyunca en uzun istikrar dönemini Osmanlılar zamanında yaşamış, Kudüs halkı 400 yıl boyunca adaletin, barış ve güvenliğin nimetlerinden faydalanmıştır. Hıristiyanlar, Yahudiler ve Müslümanlar tüm mezhepleri ile birlikte, kendi inançları doğrultusunda, diledikleri gibi ibadetlerini yerine getirmişler, kendi örf ve adetlerini yaşamışlardır.

Ancak bu toprakların Osmanlı'nın elinden çıkması ile birlikte önce sömürgeci devletlerin, daha sonra 1948'de kurulan İsrail Devleti'nin uyguladığı işgalci politika, yaklaşık 100 yıldır bölgede dirlik ve düzen bırakmamıştır. 19. yüzyılın ikinci yarısında ve 20. yüzyılın başında Balkanlar'dakine benzer bir süreç Ortadoğu'da da yaşanmıştır. Osmanlı'yı bu bölgeden uzaklaştırmak ve geride kalan tüm izlerini silmek isteyen güçler yine devreye girmiş ve Balkanlar'dakine benzer bir parçalama politikasına başlamışlardır. Özellikle de İngiltere ve Fransa'nın müdahaleleri Ortadoğu'yu bitmek bilmeyen bir kargaşanın içine sürüklemiştir. Ortadoğu'nun dünyanın en zengin petrol yataklarını barındırdığının fark edilmesi ise Ortadoğu'yu paylaşma yarışını hızlandırmıştır. İki ülke arasındaki gizli Sykes-Picot anlaşması Fransa ve İngiltere'nin bu gizli planlarının bir belgesi niteliğindedir.

1916'da İngiltere temsilcisi Sir Mark Sykes ile Fransa temsilcisi M. F. George Picot arasında imzalanan söz konusu anlaşma Osmanlı topraklarını İngiltere, Fransa ve Rusya arasında paylaştıırken, Filistin için de uluslararası bir statü öngörüyordu. İşte bu ileride kurulacak olan İsrail Devleti için de ilk adımdı.

Kudüs

Bölgeye Terör Tohumlarının Serpilmesi...

Sykes-Picot anlaşmasının imzalandığı dönem, bölgede bir Yahudi Devleti kurulması için hummalı bir çabanın yürütüldüğü dönemdi aynı zamanda. 1890'ların başında aslen bir gazeteci olan Theodor Herzl'in önderliğinde kurulan "Siyonizm" hareketi, dünyaya yayılmış olan Yahudilerin tekrar Filistin'e dönmeleri ve bağımsız bir devlet kurmaları için çalışmalara başladı. Herzl, 21-31 Ağustos 1897'de Basle'da topladığı I. Siyonist Kongre'de temel hedef ve yöntemleri tespit etti. Bu amaçla örgütler toplandı, fonlar oluşturuldu, günümüz deyimiyile son derece örgütlü bir "lobici"lik faaliyeti başladı. (Konu hakkında detaylı bilgi için Bkz. *Yeni Masonik Düzen*, Harun Yahya, Vural Yayıncılık, 3.B, Temmuz 2000)

Filistin'de bir Yahudi Devleti kurma hedefindeki Yahudi Miliyetçileri, diğer adıyla Siyonistler, ilk önce topladıkları paralarla Filistin'de yaşayan Araplar'dan toprak satın almaya başladılar. Ancak asıl hedeflerine bu şekilde

Siyonist hareketin kurucusu
Theodor Herzl

ulaşamayacaklarını biliyorlardı. Theodor Herzl, 19 Mayıs 1901 tarihinde Sultan Abdülhamit'le yaptığı görüşmede, "Avrupa Borsasını ellerinde tutan Yahudilerin Osmanlı İmparatorluğu'nun bütün borçlarını ödemesi karşılığında Filistin topraklarının onlara verilmesini" içeren gizli bir teklifte bulundu. Ancak bu teklif Sultan tara-

findan "Vatanın bir karış toprağı bile satılık değildir" ⁷⁴ tepkisiyle geri çevrildi.

1917'de ise İngiltere Dışişleri Bakanı James Balfour, Siyonistlerin önde gelen isimlerinden Edmond De Rothschild'e gönderdiği bir mektupta "Majestelerinin Hükümeti'nin Filistin'de bir Yahudi vatani kurulmasını desteklediğini" ifade ediyor, bö-

II. Abdülhamit

lece uluslararası arenada İsrail Devleti'nin yolu da açılmış oluyordu. Bu vaat, Filistin'in I. Dünya Savaşı sonunda Osmanlı'nın egemenliğinden çıkmasıyla anlam kazandı. 1918 yılında Osmanlı askerleri Filistin'den çekildi ve bölge İngiliz hakimiyetine girdi. Bu yeni hakimiyetle birlikte bölge yaklaşık bir asırdır süregelen bir çatışmanın da içine girmiş bulunuyordu. 1880 ile 1918 yılları arasında Filistin'de 24 bin olan Yahudi nüfusu 65 bine çıkıyor ve böylece hukuksuzca yurtlarından çıkarılan Araplarla Yahudiler arasında gerginlikler tırmanmaya başlıyordu. Bölgede düzenli olarak artan Yahudi nüfusu, II. Dünya Savaşı'nda toplam nüfusun dörtte birine yükseldi.

Araplar, İngilizler ve Yahudiler arasında yıllar süren çatışmalar 1947 yılında Birleşmiş Milletler nezdinde görüşülmeye başlandı ve konuyla ilgili kurulan özel komisyon Filistin'in Yahudi ve Araplar arasında ikiye bölünmesini, Kudüs'ün ise uluslararası bir statüye kavuşturulmasını önerdi. Ancak öneri Arap devletleri tarafından kabul edilmedi. Siyonistlerin 1948 yılında bağımsız devletlerini ilan etmeleriyle birlikte 50 yıldan fazladır süren savaşların temeli atılmış oldu.

İrkçı ve işgalci bir ideoloji olan Siyonizm üzerine bina edilmiş olan İsrail, önce 1948'de, ardından da 1967'de Arap topraklarını işgal etti ve bu iki aşamada Filistin'in tamamını ele geçirdi. 3,5 milyon Filistinli evlerini terk edip mülteci olarak yaşamlarını devam ettirmeye başladılar. Yıllarca süren savaşlar neticesinde binlerce masum insan hayatını kaybetti.

İsrail terörü halen devam etmektedir. Kadın, çocuk, yaşlı ayırt etmeden katliamların yapıldığı Filistin topraklarında, henüz 11-12 yaşındaki çocukların kurşunlara, roketlere, hava saldırılarına karşı taşlar ve sopalarla yürüttükleri amansız direnişleri artık alışılmış manzaralar halini almıştır. Henüz 15'ine bile gelmemiş çocuklar İsraili askerlerin dipçikleriyle feci şekilde dayak yemekte, okullarına kurşun yağmurları altında gitmekte, attıkları taşlara gerçek mermilerle karşılık verildiği için çoğu sakat kalmakta ya da ölmektedirler. Ancak televizyon kameralarından tüm dünya kamuoyuna yansıyan bu görüntülerden de öte bir terör anlayışı vardır İsrail Devleti'nin. 1948 yılında bir Arap köyü olan Deir Yassin'e İsrail terör örgütü Stern tarafından düzenlenen saldırının izleri hafızlardan hala silinmemiştir. Hamile kadınlar ve çocukların da dahil olduğu 280 kadar köylünün sokaklarda dolaştırıldıktan sonra kurşuna dizildiği Deir Yassin'de genç kızlara tecavüz edilmiş, erkeklerin cinsel organları kopartılmıştır. Raporlarda ortadan ikiye bölünen küçük bir kız çocuğundan bile söz edilmektedir.⁷⁵ Bu şekilde 6 ay içinde Arap köyelerine düzenlenen sayısız baskın neticesinde 400 bine yakın Arap yurdunu terk etmek zorunda kalmıştır.

İsrail Devleti bölgede ideolojisi gereği uyguladığı te-

rör ve baskı politikasını gizli veya açık devam ettirmektedir. Öte yandan bölgedeki diğer devletlerin de gerek kendi iç sorunları, gerek birbirlerinden destek görmemeleri, gerekse zayıf ekonomileri nedeniyle bu politikaya karşı etkin bir güç oluşturmaları mümkün olmamaktadır. Her biri suni sınırlarla birbirlerinden ayrılmış olan Ortadoğu devletleri tek bir ideal ve ülkü doğrultusunda kendilerini birleştirecek ve yönlendirecek bir gücün bekleyişi içindedirler. Bu güç ise sahip olduğu tarihi miras gereği Türkiye'nin elindedir. Çünkü Türkiye'nin tüm bölge devletleri üzerinde tahminlerin üzerinde bir etkisi vardır. Ancak I. Dünya Savaşı sırasında batılı devletler tarafından bu bölgede izlenen politikanın izleri de halen devam etmektedir. Bu nedenle önce bu politikanın mantığına ve hedefine kısaca göz atmak da fayda vardır.

Suni Sınırların Getirdiği Karmaşa

Yukarıda da değindiğimiz gibi Osmanlı Ortadoğu'yu I. Dünya Savaşı ile birlikte yitirdi. Savaşın ardından da Ortadoğu'da, bölgenin yeni hakimlerinin siyasi ve ekonomik çıkarlarına uygun bir düzenleme yapıldı. İngiltere ve Fransa, eski Osmanlı vilayetlerinden yapay devletler oluşturdu. Bağdat vilayeti, "Irak" adlı bir devlete dönüştürüldü ve İngiliz egemenliğine bırakıldı. Halep ve Şam vilayetlerinden de "Suriye" isimli bir devlet çıkarıldı. Öte yandan, tarihsel olarak Suriye'nin bir parçası olan Beyrut ve çevresi ise "Lübnan" adıyla ayrı bir devlete dönüştürüldü. Daha güneyde, Ürdün nehrinin batı yakasında ise o zamana kadar sadece coğrafi bir bölge olan "Filistin" bir devlet haline getirildi. Nehrin doğu yakasında ise "Transjordan" (Ürdünötesi) adlı bir devlet kuruldu. Bu

Kudüs'e Saffa kapısından bir Haçlı komutanı gibi giren İngiliz General Allenby, aynı zamanda Müslüman Filistin halkına yönelik çok büyük bir baskı ve zulüm politikasının başladığına da işaret ediyordu.

devlet bir süre sonra sadece "Ürdün" ismiyle anılmaya başlandı.

Bu devletlerin hiçbiri etnik ya da dini bir birliğe dayanmıyordu. Irak denen ülkede, birbirlerinden çok uzak üç ayrı grup vardı; Kürtler, Sünni Araplar ve Şii Araplar. Suriye daha da karışıktı. Sünni Araplar, Alevi Araplar, Dürziler, Kürtler... Hepsi bu yeni devletin çatısı altında yaşıyorlardı. Filistin'de ise Arapların yanında giderek artan ve kendi devletlerini kurmayı hedefleyen bir Yahudi nüfusu vardı. Lübnan ise Hıristiyan Araplar ile Müslüman Arapları barındırıyordu. Ancak bu iki temel ayırım da, kendi içlerinde mezhep farklılıklarıyla bölünmüşlerdi.

Osmanlı sonrasında oluşan bu karmaşık Ortadoğu'nun bir başka özelliği ise, sınırların tamamen masa başında ve cetvelle çizilmiş olmasıydı. Sınırlar herhangi bir etnik temel gözetilerek değil, sadece Fransa ve İngiltere'nin çıkarlarının öngördüğü şekilde belirlendiler. Bu yapay sınırlarla hedeflenen ikinci önemli husus ise yeni kurulan devletlerin siyasi istikrarı sağlayamayacak bir

düzene göre şekillendirilmeleri idi. Çünkü birliğini kurmuş, siyasi istikrarını sağlamış ve ekonomik refaha ulaşmış bir devletin İngiliz veya Fransız çıkarlarına uymayacağı açıktı. Asıl amaç Ortadoğu'nun kolay yönlendirilebilecek bir bölge halini almasıydı. Kısacası oluşturulan mozaik barışa ve birarada yaşamaya değil, çatışmaya ve savaşa uygun olarak hazırlandı.

Nitekim Siyonizm, bir devlet haline gelip İsrail'e dönmüşükten sonra, bu mozaiği kullanarak, Arap devletleri arasındaki çatışmaları ya da devletler içindeki iç savaşları körüklemek imkanı elde edecekti.

Fransa ve İngiltere'nin yeni kurdukları devletlerde yaptıkları düzenlemeler de istikrar bozucu nitelikteydi. Örneğin Suriye'deki Fransız yönetimi, ülkede azınlık durumunda olan Alevileri Sünnilere karşı kayırdı ve bugün hala sürmekte olan azınlık iktidarına zemin hazırladı. Bu politika, Suriye'de kalıcı bir Alevi-Sünni çatışmasının tohumlarını da attı.

Ortadoğu'da bir yüzyıldır devam eden, özellikle de İsrail'in kurulmasından bu yana şiddetlenen karmaşanın nedeni, işte bu Osmanlı-sonrası düzenlemeydi. Osmanlı sonrasında oluşan "otorite boşluğu" Batılı güçler tarafından hiçbir zaman doldurulamadı.

Osmanlı sonrasında Ortadoğu'da kalıcı bir düzen ve istikrar oluşturulamamasının nedeni, sömürgecilerin bunu yapmak için gerekli olan stratejik anlayışa sahip olmalarıydı. Osmanlı, ele geçirdiği bölgelere "nizam" götürmeyi ilahi görev sayan bir anlayışla yönetiliyordu. Sömürgeciler ise sadece kendi menfaatlerini gözettiler ve bu menfaatleri düzensizlik gerektirdiğinde düzensizlik meydana getirdiler.

KURTARICISINI BEKLEYEN KAFKASLAR VE ORTA ASYA

Türkiye için Ortadoğu ve Balkanlar'da geçerli olan tarihi avantaj, Kafkaslar ve Orta Asya söz konusu olduğunda da fazlasıyla gündeme gelmektedir. Bu bölgede Türkiye için büyük bir potansiyel nüfuz alanı vardır. Kafkaslar, tarih boyunca Rus zulmünden kaçarak Osmanlı'ya sığınmış Müslüman kavimlerin diyarıdır. Orta Asya ise, Osmanlı toprağı olmasa da, Türklük bağıyla Türkiye'ye bağlıdır. Bu nedenle Türk Milleti'nin aydınlık geleceğı için oluşturulan vizyonun çerçevesi belirlenirken, başta Türk-Rus ilişkileri olmak üzere, bu coğrafyanın tarihsel arka planının incelenmesi son derece faydalı olacaktır.

SSCB'nin yıkılmasının ardından oluşan yeni Kafkasya haritası, Türkiye ile çok yakın bağı olan bir bölge ortaya çıkarmıştır. Çünkü bağımsızlıklarını birer birer ilan eden Müslüman Türk devletleri ile Türkiye arasında hem din, hem dil, hem kültür, hem de tarihi açıdan çok güçlü bağlar bulunmaktadır. Üstelik politik ve ekonomik gücü, demokratik, çağdaş ve modern kimliğı ile Türkiye Orta Asya devletleri için oldukça önemli bir örnek teşkil etmekte, hatta bu devletler tarafından bir nevi "ağabey" olarak algılanmaktadır. Ancak bu bağların daha da sağlamlaştırılıp, bölgede güçlü bir Türk Birliğı oluşturulması söz konusu olduğunda Türkiye'nin karşısına çok önemli

Tilla Kari Medresesi
Özbekistan

15.04.1995, Türkiye Gazetesi

Osmanlı'yı arıyoruz

Mısır'ın tarih araştırmacılarından Dr. Muhammed Harb, 500 yıldır Orta Doğu sülalesine Osmanlı dışlanışının salınlığını soyledi

Osmanlı'nın adını "besmele" ile anarız

H

Osmanlı'nın adını "besmele" ile anarız

H

Kasım 2000, Tarih ve Düşünce Dergisi

engeller çıkmaktadır. Bu engellerin en önemlilerinden biri ise bölgede kaybettiği siyasi ve ekonomik hegemonyasını tekrar kazanmak isteyen Rusya'dır.

Orta Asya ve Kafkasya'yı Rusya açısından önemli kılan faktörlerin başında petrol, doğalgaz ve bölgenin sahip olduğu yüksek rezervli doğal kaynaklar gelir. Cumhuriyetlerin bağımsızlıklarını kazanmalarının ardından Rusya için hammadde bulamama tehlikesi ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra bu topraklar coğrafi olarak da Rusya için stratejik bir önem taşımaktadır. Özellikle Kafkasya, Orta Asya'nın kapısı ve Rusya'nın kendisine büyük rakip olarak gördüğü İran ve Türkiye'nin kesişme noktası olması itibarı ile son derece değerlidir.

Rusya'nın Türkiye'ye ve Türk Milleti'ne bakış açısının tam anlamıyla kavranabilmesi için öncelikle Rusya'nın dış politika anlayışının iyi irdelenmesi gerekir. Bir kara ülkesi olan Rusya, kuruluşundan bu yana sürekli olarak sınırlarını genişletmek ve kendisine açık kapı sağlayabilecek denizlere ulaşabilmek ihtiyacını hissetmiştir. Bu yayılma-

cılık anlayışı Rusya'nın 18. yüzyılın başlarında sınırlarını Baltık Denizi'ne kadar genişletmesini sağlamıştır. 1721 yılında ise imparatorluğunu ilan eden Rusya bir kıta devleti haline dönüşmüştür. Kıta devleti olmanın doğal bir sonucu olarak Rusya bu tarihten itibaren dış politikasını, kıtaya en yakın bölgeleri denetimi altında tutabilecek bir strateji izlemek üzerine bina etmiştir. Buna göre Rusya kendi güvenliğini dört ana bölgeye nüfuz edebilme gücüyle eşdeğer tutmuştur. Bu bölgeler Balkanlar, Baltık Ülkeleri, Kafkaslar ve Orta Asya'dır.⁷⁶ Bu nedenle Ruslar tarih boyunca bu bölgelerde karşı karşıya geldikleri milletler ile sürekli çatışma içinde olmuşlardır.

Rusların en çok karşı karşıya geldikleri ülke ise hiç şüphesiz Osmanlı İmparatorluğu'dur. Ruslar ile Osmanlılar son 300 yıl içinde dokuz büyük savaş ve çok daha fazla sayıda çatışma yaşamışlardır.

Osmanlı'ya Bağlı Rus Tebası

Rusya'nın tarih boyunca izlediği yayılmacı politika Kafkasya topraklarında yaşayan Müslüman halkı derinden etkilemiştir. Kafkasya toprakları özellikle de 19. yüzyıldan itibaren Rus yayılmacılığına maruz kalmıştır.

Rusların bilinçli ve zorunlu olarak uyguladıkları göç ve sürgün programları özünde bu topraklar üzerindeki potansiyel Müslüman birliğine engel olabilmek amacını taşıyordu. Çarlık rejiminin yönetimi altında yaşayan Müslüman halk ise her zaman kendisini Anadolu Müslümanlarına dolayısıyla Osmanlı'ya daha yakın hissetti.

Osmanlı, tarihi boyunca her zaman Kafkas Türkleri'nin koruyuculuğunu üstlenmiş, Türk toplulukları ile olan tarihi ve kültürel bağını hiçbir zaman koparmamıştır.

Nitekim Osmanlı arşivleri de bu durumu gözler önüne sermektedir. Osmanlı tebası iken anlaşma hükümlerine aykırı olarak Rus idaresine geçen Gürcistan halkının her iki yönetim hakkındaki kanaatlerini içeren belgelere Prof. İsmet Miroğlu çalışmalarında değinmiştir. Bu belgelerin her biri Türk adalet ve hoşgörüsünü aksettirmekle birlikte, bu topraklar üzerinde yaşayan milyonlarca insanın Türkiye ile olan tarihsel bağının da delili hükmündedir. Başbakanlık Arşivinde yer alan bu belgelerden birinde Gürcistan halkı Osmanlı'ya olan bağlılıklarını şöyle dile getirmektedir:

*... Rusların baskısından kurtarılmamızı rica ediyoruz. Bu hareketinizle bütün Gürcistan halkının hayır duasını alacaksınız. Gürcistan halkının Osmanlı idaresinden uzaklaşarak Rusya'nın eline bırakılmamasını bilhassa niyaz ederiz. Biz bu zalimlerin takip ve tasallutlarına uğradık, vatanımızı terk ettik.*⁷⁷

Kafkas halkları hep yüzleri Osmanlı'ya dönük bir ömür sürmüşlerdir. Her zaman için kendi topraklarını Devlet-i Ali Osmani'nin bir parçası olarak görmüşler, hem Türk, hem de Müslüman olmanın bilinciyle Osmanlı Sultanları'na bağlılıklarını her fırsatta dile getirmişlerdir. Osmanlı Sultanları'na yazdıkları mektuplarda onları kendi topraklarına davet etmişler, resmen de Osmanlı topraklarının bir parçası olmayı kendileri teklif etmişlerdir. Yine bir Gürcü Meliki tarafından Osmanlı padişahına gönderilen bir mektup bu tarihi gerçeği göstermektedir:

*... Öteden beri Devlet-i Aliyye'nin bir kölesi ve tebaasıyım ve Gürcistan Osmanlı topraklarının bir parçasıdır. Bütün Gürcistan halkının Osmanlı Devleti'nin sayesinde sakın bir hayat sürdüğü de gün gibi ortadadır.*⁷⁸

Gürcistan ileri gelenleri ve halkı tarafından gönderilen bir başka mektup ise şöyledir:

*On yıldır Ruslar hile ile memleketimize girdi. İleri gelenlerimizi aldattı... Çok şiddetli baskılar başladı. Çoluk çocuğumuza saldırdı, yaşlılar ve yedi yaşında çocukların dışında kalanları Rusya'ya götürdü, halbuki Gürcistan altı yüz yıldır Osmanlı Devleti sayesinde asayişli düzgün bir ülke idi. Biz artık kesin kararımızı vermiş bulunuyoruz. Ya Rusları memleketimizden çıkaracak ya da bu ülkeyi baştan başa tahrip edeceğiz. Biz Devlet-i Aliyye'nin tebaasıyız. Osmanlı Devleti'ne sığınıyoruz.*⁷⁹

O gün olduğu gibi bugün de Kafkaslar'da yaşayan ve çoğu Müslüman olan halklar doğrudan veya dolaylı olarak Rus baskısına ve şiddetine maruz kalmakta, hatta pek çoğu sıcak savaşın içinde bağımsızlıklarını, kendi örf ve adetlerini koruyabilmek, dinlerini özgürce yaşayabilmek için canlarını vermektedirler. O gün olduğu gibi bugün de bu masum ve zavallı halklar aleni bir zulme maruz kalmakta, kendilerine uzanacak bir yardım eli beklemektedir.

Bu coğrafyada jeostratejik ve jeopolitik açıdan bu halklara tek yardım eli uzatabilecek ülke ise hiç şüphesiz Türkiye'dir. Bu ülkelerle hem din, hem dil birliğine sahip olan Türkiye, geçmişiyle olduğu kadar bugün sahip olduğu çağdaş ve demokratik yönetimiyle de söz konusu bölgede liderlik rolünü üstlenebilecek tek ülkedir. Üstelik bu, söz konusu ülkeler için olduğu kadar, Türkiye için de çok ciddi manada stratejik avantajlar içeren bir roldür. Çünkü Türkiye için burada söz konusu olan siyasi nüfuz alanı Kafkaslar'la sınırlı değildir. Sayıları 250 milyonu bulan dev Türk Dünyası kendilerini tek bir birlik altında toplayacak otoriteyi beklemektedir.

Orta Asya'da 1990'lar itibariyle ortaya çıkan yeni tablo Türkiye'ye çok önemli ve yeni bir stratejik kapı açtığı gibi, 21. yüzyıl için çok önemli bir sorumluluğu da beraberinde yüklemektedir. 1991 yılı, yıllar boyunca komünist Rus yönetiminin şiddete dayalı politikaları altında ezilmiş, zulüm görmüş olan Türk devletlerinin bağımsızlıklarını kazandıkları bir dönüm noktası olmuştur. 70 yıl süren baskının ardından komünizmin çökmesiyle Orta Asya bozkırlarında esmeye başlayan bağımsızlık rüzgarları, Türk Dünyası'nı birlik ve beraberliğe, güçlü bir dünya hakimiyetine doğru yönlendirmektedir. Üstelik tarih boyunca dünya devletleri kurmuş, üç kıtaya nizam vermiş Türk Milleti bir Türk birliği gerçekleştirme konusunda da son derece tecrübelidir.

Orhun Kitabeleri'nden Kültigin Kitabesi'nde geçen şu cümleler, Türk'ün dünyaya hakimiyetinin ve bu konudaki tecrübesinin ispatı niteliğindedir:

Doğuda gün doğusuna, güneyde gün doğusuna onun içindeki millet hep bana tabidir. Bunca milleti hep düzene soktum... Fakir milleti zengin kıldım. Az milleti çok kıldım.

250 milyonluk nüfusu ile Türk Dünyası 21. yüzyılda

sağlam adımlarla ilerleyecektir. Türkiye ve Türki Cumhuriyetler arasında tesis edilecek böyle bir işbirliğinin temel dayanak noktası kuşkusuz, 70 yıldır Rusya tarafından unutturulmaya çalışılan, Müslümanlık ve Türklük bilincinin geliştirilmesidir. Türk-İslam ahlakının ana öğeleri olan adalet, hoşgörü, merhamet gibi hasletlerin pekiştirilmesiyle yeryüzünde bugün eksikliği hissedilen barış ve huzur ortamı Türk Milleti'nin garantörlüğünde inşa edilecektir.

Türk ülkeleri her ne kadar uzun yıllar başka ülkelerin boyunduruğu altında yaşamış olsalar da, bu süre içinde sosyal ve kültürel yapılarında köklü bir değişiklik olmamıştır. Türk örf ve geleneklerine olan bağlılıklarını muhafaza eden bu devletler tarihte Müslüman Osmanlı Devleti'nin doğal liderliğini kabullendikleri gibi, bugün de Türkiye liderliğinde oluşturulacak güçlü bir "Türk Birliği"nin özlemi içerisindeyler. Bugün Özbeğinden Azerisine, Türkmeninden Kırgızına bütün Müslüman Türk halkları Türkiye'nin bu birlik konusunda atacağı adımları beklemektedir. Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev'in 28 Eylül 1991 yılında İstanbul'da yaptığı konuşma, Türki Cumhuriyetlerin bu beklentisini ve geleceğe yönelik umutlarını yansıtmaları bakımından son derece önemlidir:

*Ancak bahar sellerini ne kadar engellemeye, önüne bentler çekmeye çalışırsanız çalışın, su yine de kendi yolunu açacaktır. İşte tarih nehri ile de aynısı olmuş ve 'soğuk savaş' engelini yıkan tarih insanlık kanunlarıyla belirlenen esas yatağına dönmüştür... Halklarımız arasında karşılıklı anlayış ve güven duygusu oluştu. Dostluk etkili bir işbirliğinin en güvenilir garantisidir. Bu durum bizi umutlandırıyor.*⁸⁰

SONUÇ

Buraya kadar özet bir şekilde Türkiye'nin sahip olduğu stratejik mirasa değindik. Bu miras yeni girdiğimiz 21. yüzyılda, Türk Milleti'ni lider ülkeler sıralamasının başlarına yerleştirecek olan son derece köklü ve şanlı bir mirastır. Tarihsel ve güncel gerçekler, bizlere Türk'ün dünya liderliğinin bir ütopya değil, istenilirse ve azmedilirse ulaşılması mümkün bir ülkü olduğunu göstermektedir.

Eğer Türkiye sahip olduğu büyük medeniyet mirasını iyi değerlendirir, yüzünü hep ileriye dönük tutup, geçmişini de her yönüyle sahiplenirse, önünde çok aydınlık bir gelecek bulacaktır. Türkiye, tarihin en köklü medeniyetlerinden birinin varisidir. Bu büyük miras iyi değerlendirildiği ve maddi manevi önemi iyi kavrandığı takdirde uluslararası arenada ülkemizi 21. yüzyılın lider devletlerinden biri haline getirecektir.

Siyaset tarihi göstermektedir ki, dünyaya hakim olmak isteyen güç herşeyden önce bugün "Osmanlı hinterlandı" olarak anılan bölgelere hakim olmalıdır. Çünkü dünya siyasetinin ana hatları bu coğrafyanın etrafında şekillenmektedir. Ancak bu coğrafyada Osmanlı Devleti'nin ardından, aradan geçen bunca zamana ve denenen her türlü rejim ve uygulamaya karşın, huzur ve istikrar hala sağlanamamıştır. Gerek Balkanlar, gerekse Ortadoğu ve Kafkasya birer kanayan yara konumundadır. Bu topraklarda acının yaşanmadığı, gözyaşının akmadığı gün geçmemektedir. Bölge halkları savaşların ve çatışmaların ağır yükü altında ezilmektedir. Ortadoğu'yu bir savaş merkezi haline getiren dış güçlerin varisliğini yaptıkları

*Onlar ki yeryüzünde kendilerini
yerleştirir, iktidar sabibi kılarısak
dosdoğru namazı kılarlar,
zekatı verirler, marufu emrederler,
münkerden sakındırırlar. Bütün
işlerin sonu Allah'a aittir.
(Hac Suresi, 41)*

medeniyet, dünya barışını inşa etmekten aciz olduğunu, dünya halklarının son 70 yıldır yaşadıkları tecrübelerle göstermiştir.

Dünyanın jandarmalığını üstlenen ve süper devletler olarak anılan bu güçler ellerindeki tüm imkanlara rağmen, Osmanlı'nın yüzyıllar boyunca başardığını başaramamışlardır. Tarihin işleyişi, böylesine hareketli bir bölgenin her an yeni yapılanmalara müsait olduğunu göstermektedir. Osmanlı coğrafyası da mutlaka birgün hareketlenecek ve kendisi için belirlenmiş olan zoraki yö-rüngeden çıkarak, doğal düzenine ulaşacaktır. Dünyanın, etnik ve dini mozaik çeşitliliği bakımından en geniş yelpazeye ve idaresi en güç bölgelerine nizam veren Müslüman Türk Milleti, bugün de bu tarihi görevi üstlenmeye hazırdır.

Üstelik Balkanlar, Ortadoğu, Kafkaslar ve Orta Asya'yı içine alacak şekilde oluşturulacak Avrupa Birliği gibi bir birlik, bölgede var olan tüm devletler için son derece önemli bir açılım ve kazanç olacaktır. Bu coğrafyanın sahip olduğu stratejik önem, bölgede yer alan devletlerin güçlerini ve imkanlarını hem ekonomik hem de sosyo-kültürel alanda birleştirmeleriyle daha da artacaktır. Avrupa Birliği benzeri bir oluşumun bu bölgede gerçekleşmesi dünya siyasetinin tek odaklı çerçeveden çıkarılmasına da aracı olacaktır. Böyle bir birlik bölgedeki her ülke için önemli bir dayanak noktası oluşturacak ve böylece uluslararası arenada her bir devlet kendi ulusunun menfaatlerini sonuna kadar koruyabilecektir. Bu sayede büyük güçler tarafından bölge üzerinde oynanan oyunlara, haksızlık ve adaletsizliklere bir son verilecek, tüm halkların kendi geleceklerini kendilerinin belirlediği bir sistem hakim olabilecektir. Bölgede yaşayan tüm halkların haklarının korunmasının sağlanacağı böyle bir

70 yıl süren baskının ardından komünizmin çökmesiyle, Kafkasya bozkırlarında esmeye başlayan bağımsızlık rüzgarları, Türk Dünyası'nı birlik ve beraberliğe doğru yönlendirmektedir.

sistem kuşkusuz herkes için büyük bir kazanç olacaktır.

Ayrıca bilindiği üzere bu topraklar bugün dünyanın en zengin yeraltı kaynaklarına sahiptir. Sanayileşmenin temel hammaddelerini oluşturan kömür, petrol, doğal gaz, demir, bakır gibi madenler açısından başta Kafkaslar ve Orta Asya olmak üzere tüm Osmanlı hinterlandı oldukça zengin rezervlere sahiptir. Müslüman Türk'ün önderliğinde bu zengin rezervler en hayırlı şekilde kullanılacaktır. Bunun yanı sıra böyle bir ortaklık aynı bölge içinde yer alan ülkeleri aynı savunma paktı içinde toplayacak ve bu da savunmaya dair giderlerin ve masrafların doğal olarak azalmasını sağlayacaktır. Bu şekilde elde edilecek ek gelir ise bölge halklarının kalkınmasında kullanılabilir.

Savunma, ekonomi ve sosyo-kültürel alanda yapılacak her türlü işbirliği bölgenin refah düzeyi ve yaşam standartlarının doğal olarak hızla yükselmesini sağlayacaktır. Ve böyle bir oluşumun doğal lideri ve önderi Türkiye'dir.

Türkiye jeo-stratejik ve jeo-ekonomik olarak bu bölgede kilit bir noktada yer almaktadır. Üstelik tüm bu halklar Türkiye ile gönül bağlarını halen devam ettirmektedirler. Türkiye'ye derin bir gönül bağıyla bağlı olan bu insanlar kendilerine uzanacak bir yardım elini beklemekte ve Müslüman Türk Milleti'ni kendileri için bir kurtarıcı olarak görmektedirler. Türkiye Arnavutları, Boşnakları, Pomakları, Çeçenleri, Çerkezleri, Azerileri, Gürcüleri ve hatta Hırvatları, Sırpaları, Romenleri ve Bulgarları bile yeni bir "Osmanlı Milletler Topluluğu" altında toplayabilir. Nitekim tüm bu toplumların çoğu, şu anda Osmanlı döneminde gördükleri huzur ve güveni yeniden yaşayacakları düzenin sağlanmasını hedeflemektedirler ve bunun için de Türkiye'ye umutla bakmaktadırlar.

Türkiye geliştireceği stratejilerle hem tüm Ortadoğu, Balkanlar, Kafkasya ve Orta Asya'ya kalıcı barışı temin edebilecek, hem de böyle bir birliktelikten oluşacak ekonomik gücü en adaletli ve hakkaniyetli şekilde idare edebilecek bir tarihi birikime sahiptir. Hiçbir güç tarihe yön vermiş, insanlığa barışı, adaleti ve huzuru armağan etmiş dev bir kültüre ve tecrübeye sahip, köklü ve zengin bir medeniyetin kurucusu olan bir milletin sahip olduğu duyarlılığı yok edemez.

Geçmişte olduğu gibi bugün de Müslüman Türk Milleti sabrı, imanı ve güzel ahlaki ile mazlumun yanında, zalimin karşısında yer alacak, farklı kültürlerden ve kökenlerden gelen insanları adalet ve hoşgörü potasında birleştirecek ve tüm dünyanın özlemini çektiği barış ve güvenlik ortamını oluşturacaktır.

21. yüzyıl, Allah'ın izni ile, tüm Müslüman ve Türk halkları için aydınlık bir çağ olacaktır...

*Sen yücesin,
bize öğrettiğinden başka
bizim hiçbir bilgimiz yok.
Gerçekten Sen, herşeyi
bilen, hüküm ve hikmet
sahibi olansın.
(Bakara Suresi, 32)*

NOTLAR

- 1 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, cilt 2, s. 214.
- 2 Atatürk'ün Onuncu Yıl Nutku'ndan.
- 3 Prof. Dr. Erol Güngör, Tarihte Türkler, Ötügen Neşriyat, İstanbul, 1996, s. 69.
- 4 Prof. Dr. Osman Turan, Türk Cihan Hakimiyeti Mefkuresi Tarihi, 12. Baskı, s. 152
- 5 Erol Güngör, Tarihte Türkler, s. 64.
- 6 Türkler ve Din; Türkler İslamiyet'i Kabul Etmelerinin Öncesinde İslam Dünyası'nda Nasıl Tanınıyorlardı?, TRT Avrasya Kanalı, 12 Mart 2000, Konuşmacılar: Prof. İsenbike Togan ve Prof. Ahmet Yaşar Ocak, Sunan: Prof. Erol Mutlu.
- 7 <http://www.turkiyeden.netu.edu.tr>
- 8 İsmail Hami Danişmend, Eski Türk Seciyye ve Ahlakı, İstanbul Kitabevi Yay., İstanbul, 1982, s. 8.
- 9 Erol Güngör, Tarihte Türkler, s. 67.
- 10 Erol Güngör, Tarihte Türkler, s. 66.
- 11 R. Şeşen, İbn-i Fadlan Seyahatnamesi, Bedir Yayınevi, İstanbul, 1975.
- 12 Yılmaz Öztuna, Türk Tarihinden Yapraklar, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1969, s. 47-48.
- 13 Türklerde Din; Tarihte Devlet ve Din İlişkileri, TRT Avrasya Kanalı, 27 Şubat 2000, Konuşmacılar: Prof. İsenbike Togan ve Prof. Ahmet Yaşar Ocak, Sunan: Prof. Erol Mutlu.
- 14 Erol Güngör, Tarihte Türkler, s. 69.
- 15 Mevlana Muhammed, İslam'ın Yayılış Tarihi, cilt 2, İstanbul, 1972, s. 985
- 16 Osman Turan, Tarih Akışı İçinde Din ve Medeniyet, 1980, s. 129.
- 17 Erol Güngör, Tarihte Türkler, s. 192.
- 18 Dimitri Kandemir, Osmanlı İmparatorluğu'nun Yükseliş ve Çöküş Tarihi, cilt 1, Kültür Bakanlığı Yay., İstanbul, 1979, s. 26-27.
- 19 W. Raphael Lewis, Osmanlı Türkiye'sinde Gündelik Hayat, Çev: M. Poroy, Doğan Kardeş Yay., İstanbul, 1963, s. 11.
- 20 Galip Söylemezoğlu, Siyasi Dağarcığım, İstanbul, 1957, s. 65.
- 21 Süleyman Kocabaş, Tarihte Adil Türk İdaresi, Vatan Yayınları, 1995, s. 51.
- 22 "Mora", İslam Ansiklopedisi, cilt 8, s. 423.
- 23 Tayyip Gökbilgin, Osmanlı Müesseseleri, Teşkilatı ve Medeniyeti Ta24 Yılmaz Öztuna, Türk Tarihinden Yapraklar, s. 206.
- 25 Zekeriya Kitapçı, Osmanlı Türkleri, Afrika ve Emperyalizm, Türk Dünyası Tarih dergisi, Şubat 1990, s. 14.
- 26 Süleyman Kocabaş, Tarihte Adil Türk İdaresi, s. 134.
- 27 Avram Galanti, Türkler ve Yahudiler, Tan Mat., İstanbul, 1947, s. 32.
- 28 Avram Galanti, Türkler ve Yahudiler, s. 23.
- 29 Süleyman Kocabaş, Tarihte Adil Türk İdaresi, s. 102.
- 30 Mehmet Özel; Vatan, Millet ve Bayrak Sevgisi; s. 418.
- 31 E. Esenkova, Türk Düşüncesi, Şubat 1955, s. 196.
- 32 Onur Bilge Kula, Alman Kültüründe Türk İmgesi, Gündoğan Yay., Ankara, 1993, s. 164.
- 33 James Porter, Observations sur la religion, les loix, le gouvernement et les moeurs des Turcs, cilt 2, Londra, 1769, s. 51.
- 34 Jean Antoine Guer, Moeurs et Usages des Turcs, cilt 2, Paris, 1747, s. 188.
- 35 Comte de Bonneval, Anecdotes Veniti ennes et Turques ou nouveaux memoires du Comte de Bonneval, cilt 1, Francfort, 1740, s. 215.
- 36 T. Thornton, Etat Actuel de la Turquie, cilt 2, Paris, 1812, s. 323.
- 37 Du Loir, Les voyages du Sieur du Loir, Paris, 1654, s. 193.
- 38 A. Brayer, Neuf Annees a Constantinople, cilt 1, Paris, 1836, s. 198-199.
- 39 Comte de Bonneval, Anecdotes venitiennes et Turques ou nouveaux memoires du Comte de Bonneval, s. 213.
- 40 L.H. Delamarre, Voyage en Krimée, suivi de la Relation de l'Ambassade envoyée de Petersbourg à Constantinople, 1802, s. 208.
- 41 A. Ubicini, La Turquie Actuelle, Paris, 1855, s. 354.
- 42 Motraye, Voyages en Europe, Asie et Afrique, cilt 1, 1727, s. 263.

- 43 M. d'Ohsson, *Tableau General de l'Empire Ottoman*, cilt 4, s. 381.
- 44 Türk Dünya Nizamının Millî, İslami ve İnsani Esasları, İstanbul Turan Neşriyat ve Matbaacılık, 1969, cilt 1, s. 182
- 45 Ramazan Özey, Yiğit Düştüğü Yerden Kalkar, Tarih ve Düşünce, Ağustos 2000, s.30 46 <http://www.tevhid-web.f2s.com/ogut/edabali.htm>
- 47 Cela-zade Mustafa, Selim-name, Ankara Kültür Bakanlığı, 1990
- 48 Prof. Dr. İsmet Miroğlu, Osmanlı Yönetiminde İnsan ve Hukuka Saygı, Tarih ve Medeniyet, Ocak 1999, s.16
- 49 Prof. Dr. İsmet Miroğlu, Osmanlı Yönetiminde İnsana ve Hukuka Saygı, Tarih ve Medeniyet, Ocak 1999, s.19
- 50 Osman Turan, Türk Cihan Hakimiyeti Mefkuresi Tarihi, İstanbul 1969, s. 193
- 51 A. Gibbons, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu*, Çev. Ragıp Hulusi, İst. 1928, s.63
- 52 Prof. Dr. Ramazan Özey, Yiğit Düştüğü Yerden Kalkar, Tarih ve Düşünce, Ağustos 2000, s 30
- 53 Osman Turan, *Türk Dünya Nizamının Millî, İslami ve İnsani Esasları*, Turan Neşriyat ve Matbaacılık, İstanbul 1969, cilt 2, s. 122
- 54 Derleyen Mutlu Altay, *Türkler İçin Ne Diyorlar?*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Diyanet Vakfı, İstanbul Araştırma Merkezi Kütüphanesi, s.11
- 55 The Grand Turk, Suleyman the Magnificent, Sultan of Ottomans, New York, 1929, Fransızca trc. Soliman le Magnefique, Paris 1930, s. 84
- 56 *Granduir et Decadance de l'Asie*, Paris 1939, s. 126-128, (*Tarih ve Medeniyet Dergisi*, Ocak 1999, s.16)
- 57 Macar Serhadlerinde XVI: asır Türk Devri, Türk trc., Ülkü, nr.82, s.309
- 58 İbid, nr.XVI 91, s.50
- 59 Süleyman Kocabaş, *Tarihte Adil Türk İdaresi*, Vatan Yay., İst. 1994, s. 86
- 60 Tarih ve Medeniyet Dergisi, Şubat 1995 sayısı, s.27
- 61 *Ha'aretz Gazetesi*, 18.8.2000
- 62 Jason Goodwin, "Learning From the Ottomans", 16.8.1999, *New York Times*
- 63 Prof. Dr. Ramazan Özey, Yiğit Düştüğü Yerden Kalkar, *Tarih ve Düşünce*, Ağustos 2000, s. 30
- 64 Şükrü Karatepe, *Yeni Şafak*, 29 Mart 1999
- 65 Başbakanlık Arşivi, Bulgaristan İdare Kataloğu, nr. 89
- 66 Başbakanlık Arşivi, Bulgaristan İdare Kataloğu, nr. 79
- 67 Maria Todorova. "*The Ottoman Legacy in the Balkans*", The Balkans: A Mirror of the New International Order. (ed. G. G. Özdoğan, K. Saşbaşı) Eren, İstanbul, 1995. s. 70
- 68 Eran Frankel. "Turning a Donkey into a Horse: Conflict and Paradox in the Identity of Macedonian Muslims", 23rd National Convention of the AAASS, Miami, 1991
- 69 Eran Frankel. "Turning a Donkey into a Horse: Conflict and Paradox in the Identity of Macedonian Muslims", 23rd National Convention of the AAASS, Miami, 1991
- 70 Maria Todorova. "The Ottoman Legacy in the Balkans". The Balkans: A Mirror of the New International Order. (ed. G. G. Özdoğan, K. Saşbaşı) Eren, İstanbul, 1995. s. 71
- 71 39 Maria Todorova. "The Ottoman Legacy in the Balkans". The Balkans: A Mirror of the New International Order. (ed. G. G. Özdoğan, K. Saşbaşı) Eren, İstanbul, 1995. s. 72
- 72 Gündüz Gazetesi, 12 Ocak 1997
- 73 İsmail Yediler, "Osmanlı'nın yani İslam'ın", 22 Eylül 1994, Zaman Gazetesi
- 74 Dr. Abdullah Manaz, *Dünyada ve Türkiye'de Siyasal İslamcılık*, s.160
- 75 Lenni Brenner, *The Iron Wall: Zionist Revisionism from Jabontinsky to Shamir*, London Zed Books, 1984, s. 141-143
- 76 Oya Akgöneç Mughissuddin, "Rusya/Ortodokslar", *Yeni Türkiye* (Türk Dış Politikası, Özel Sayısı), Say 3, Mart-Nisan 1995, s. 446
- 77 Başbakanlık Arşivi, Hatt-ı Hümayun, No 44615 g.1, T. 1814
- 78 Başbakanlık Arşivi, Hatt-ı Hümayun, No: 44615 i.1, T. 1814
- 79 Şinasi Altundağ, *Osmanlı İdaresi ve Gürcüler*, DTCFD, X, 1-2 (11952), s.88
- 80 Doç. Dr. Ramazan Özey, *Türk Dünyası, Tarih ve Medeniyet Dergisi*, Aralık 1996, s.60